POČETNICA

za

PUČKE ŠKOLE

Stoji 60 filira.

* D. A. R. *
Hrvatske narodne straže u Zagrebu

Josip · Tušek.

POČETNICA

ZA

PUČKE ŠKOLE

U

HRVATSKOJ I SLAVONIJI.

Ukoričena stoji **60** filira.

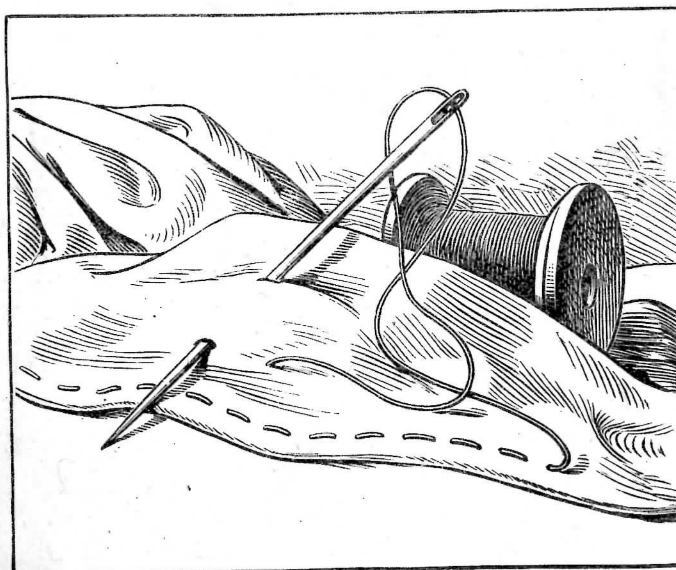
U ZAGREBU.
Nakladom kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade.
1.912.

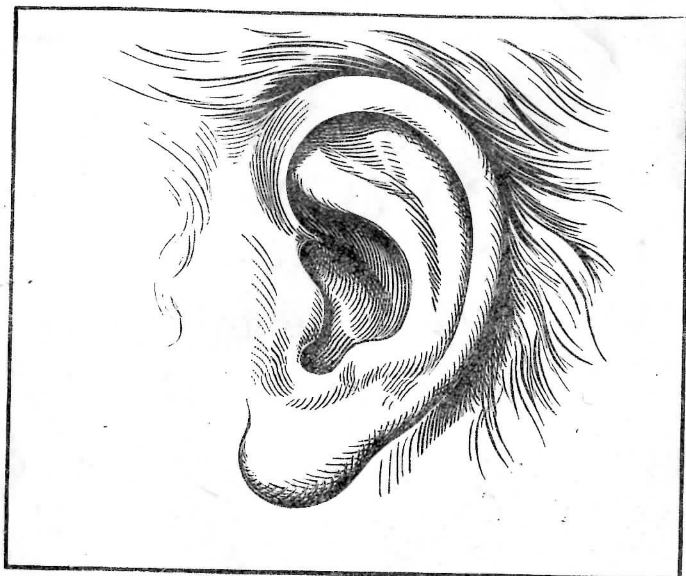
Ova se knjiga ne smije prodavati skuplje, nego za cijenu naznačenu na prednjoj strani.

Tisak Ign. Granitza u Zagrebu.

PRVI DIO.

Prvi stupanj.

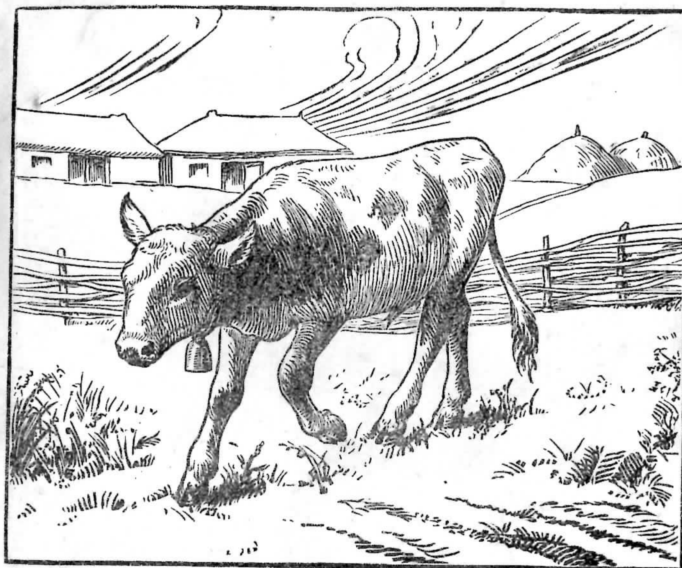

u

i u u i u

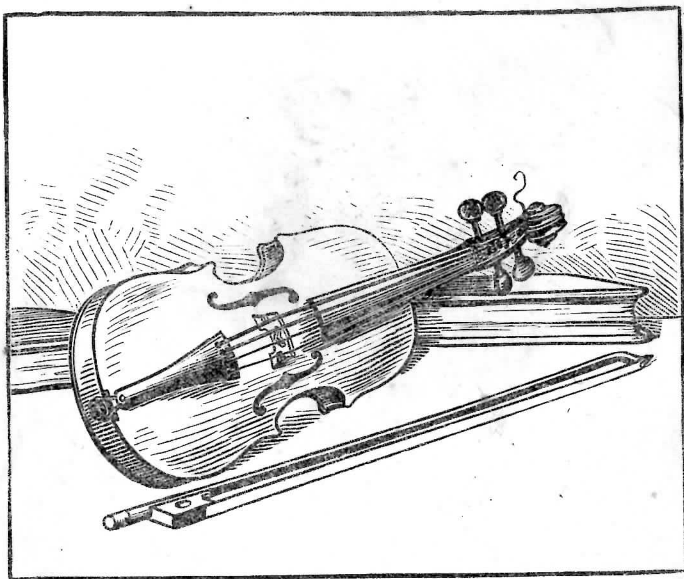
i i u i u

t

ti, i-ti, tii

ti, tu i tu.

e

e, te-te, te-ti

i-ti, u te te-

te, tu te-tu.

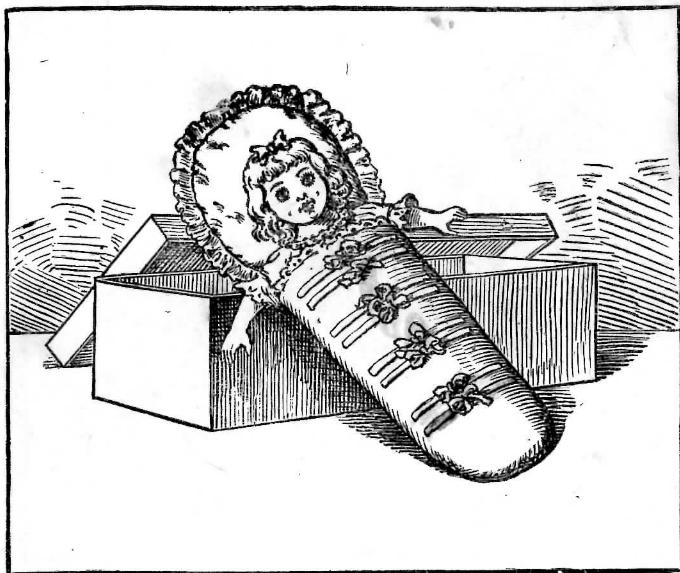

l

lu-le, e-le te-le,

tu-li-ti, u-li-

ti, e-le le-ti.

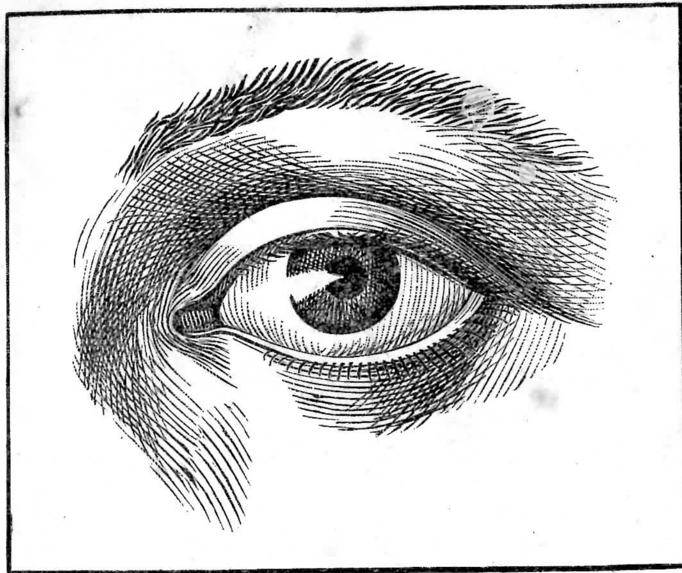

b

be-bu te-bi, bi li

te-le u-bi-li, u

to-be i u te-te.

o

o be-bo, tu bu-bu,

e-to bo-be, te-le bo-

li, o-te-o be-bu.

a

a, ta-ta, ba-bo, e-

to ba-ta, u-bi-la

ba-ba bu-bu.

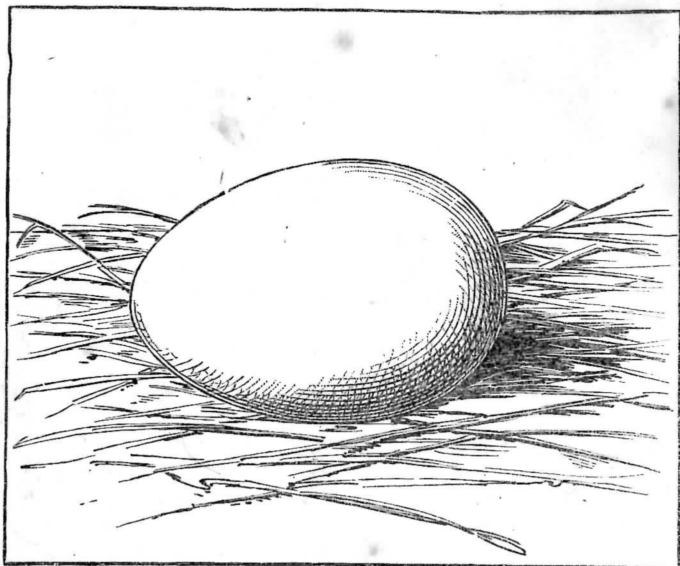

d

de-da i-de do du-

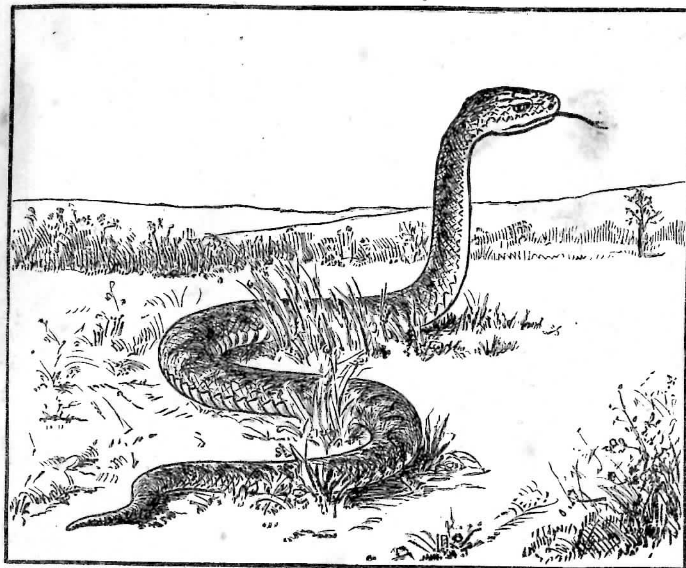
da, a-la de-be-la

le-da, e-to ta-te.

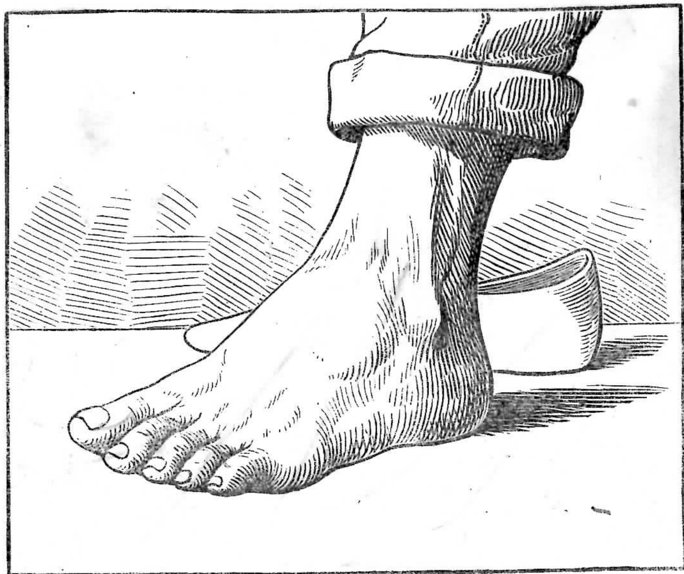
j

ja-je da-je ti je-lo, je-di, ja-to le-ti, ba-bo bi-o u bo-ju, li-ja je do-li-ja-la.

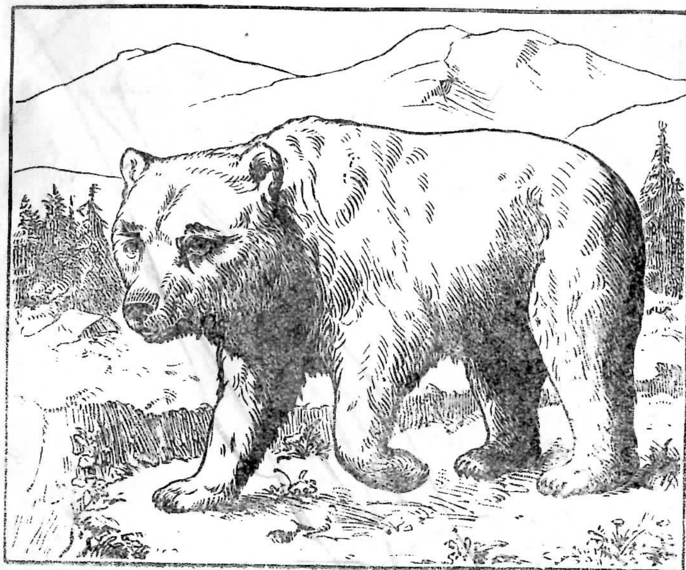
g

gu-ja ga u-je-de, bi-la je u ga-ju, go-lu-bi le-te, gu-di, de-da je u lu-gu.

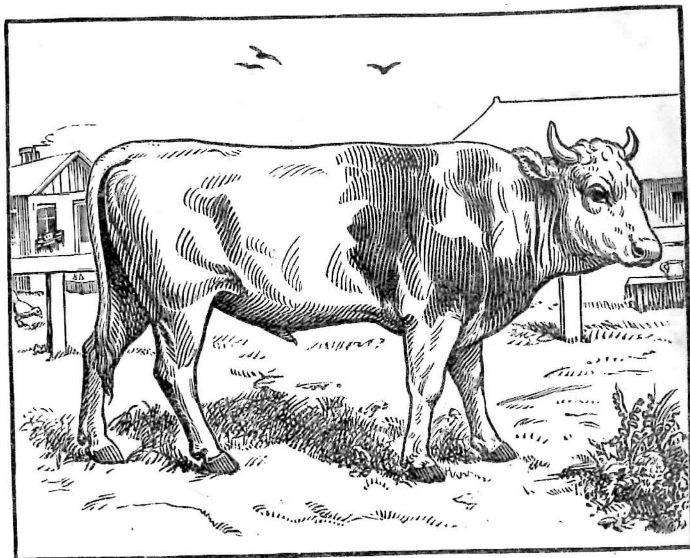
n

no-ga ti ni-je de-
be-la, ne bu-di-te li-
je-ni; nu de na no-
ge, u-go-di-te ta-ti.

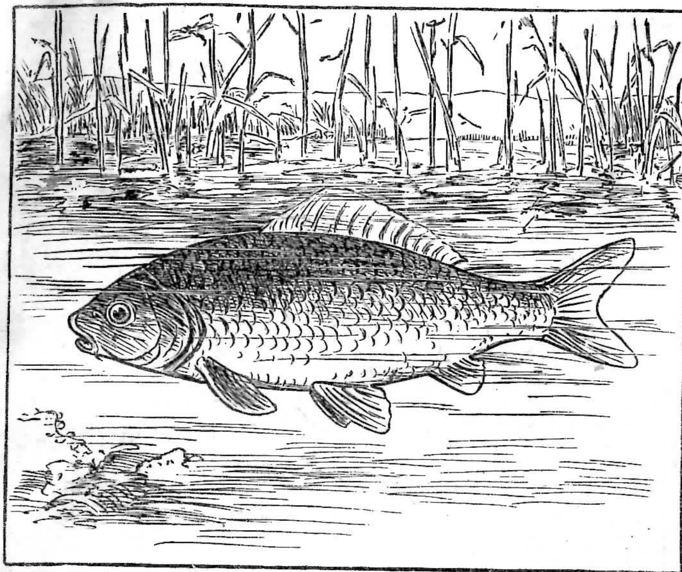
m

me-do bi me-da, mo-
ma je do-ma, ma-ma
da-je me-da me-ni i
te-bi; mi-lu-je u-bo-ge.

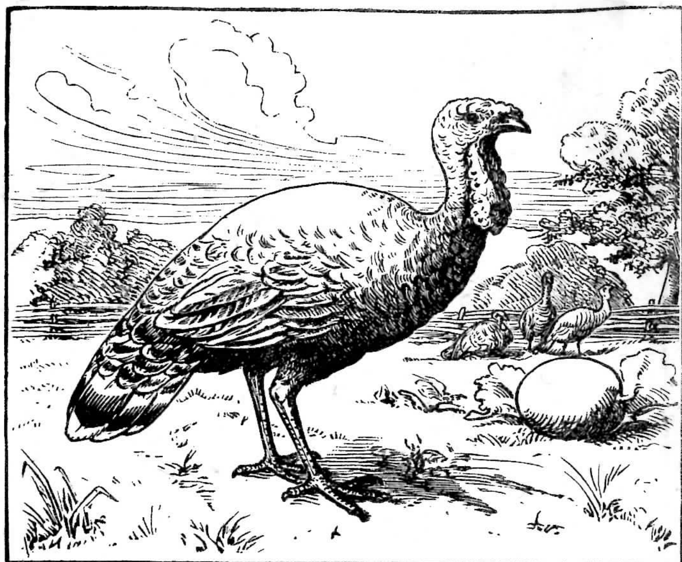
v

vo-lo-vi ne da-ju
vu-ne, vo-li vo-du
ne-go vi-no, i-ma-
mo no-vo o-di-je-lo.

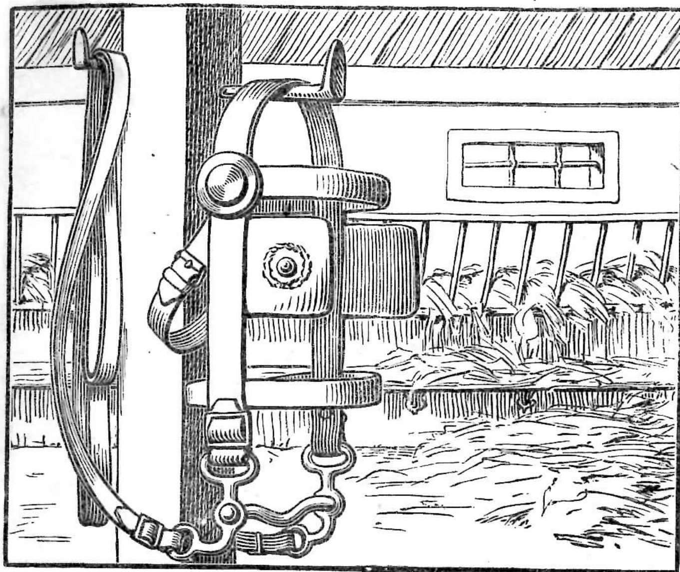
r

ri-bu lo-ve ri-ba-ri,
ri-ba i-ma u vo-da-
ma, ra-ta-ri o-ru vo-
lo-vi-ma, dr-va go-re.

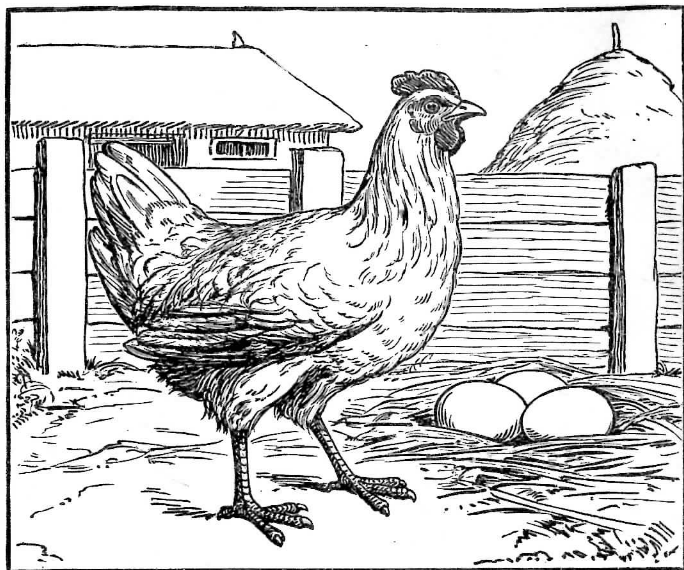
p

pu-ra-ne je-de-mo, pi-le je ma-le-no, da-je mu pa-pi-ra, u vo-di pe-re-mo ru-bi-ne.

h

ha-ma e-to, hu-ji o-lu-ja, ne go-vo-ri-te ti-ho, o-ra-ho-vi-na je li-je-po dr-vo.

k

ko-ke la-ko do-bi-ju

ki-ku, ka-ko ku-ha-

o-na-ko i je-de, pu-

ra-ma ve-le i tu-ke.

c

ci-pe-le o-bu-va-mo,

ca-re-vi ca-ru-ju, a

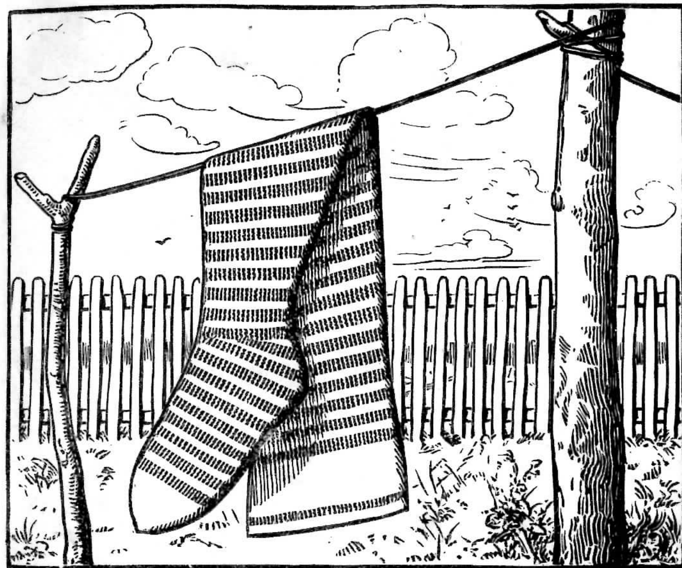
ba-no-vi ba-nu-ju, ku-

ha-ri-ce ku-ha-ju.

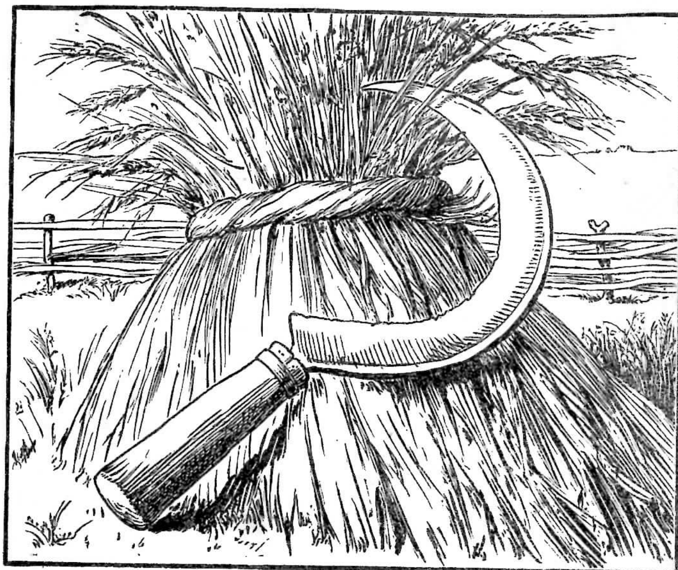
ć

ću-pa e-to pu-na le-će, u u-ja-ka i-ma vo-ća-ka, pa i vo-ća, ku-pi-o je o-bu-ću.

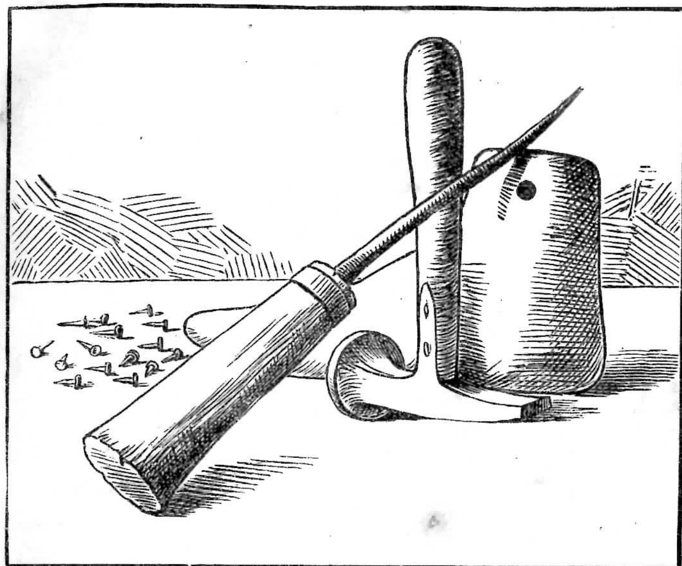
č

ča-ra-pa je no-va, ku-ma pe-če po-ga-ču u pe-ći, vo-da te-če i te-ći će do vi-je-ka.

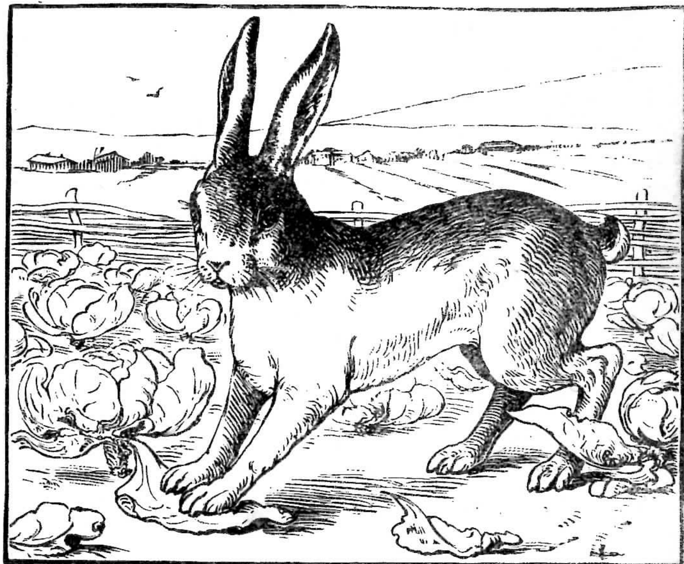
s

sr-po-vi su gr-ba-vi,
o-se ho-će da je-du
i si-ra, ća-ća i či-ča
ko-se u li-va-di.

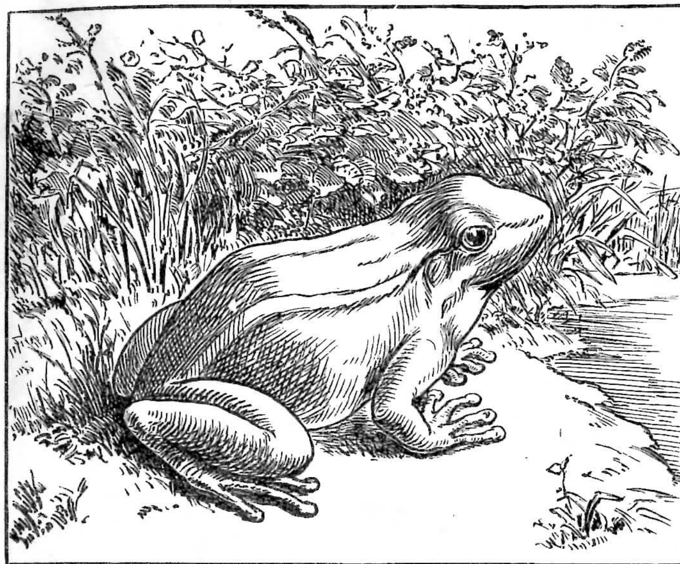
š

ši-lo je da se ši-je, šu-
ma-ri ču-va-ju šu-mu,
na li-va-da-ma ne-
ka ne bu-de ša-ša.

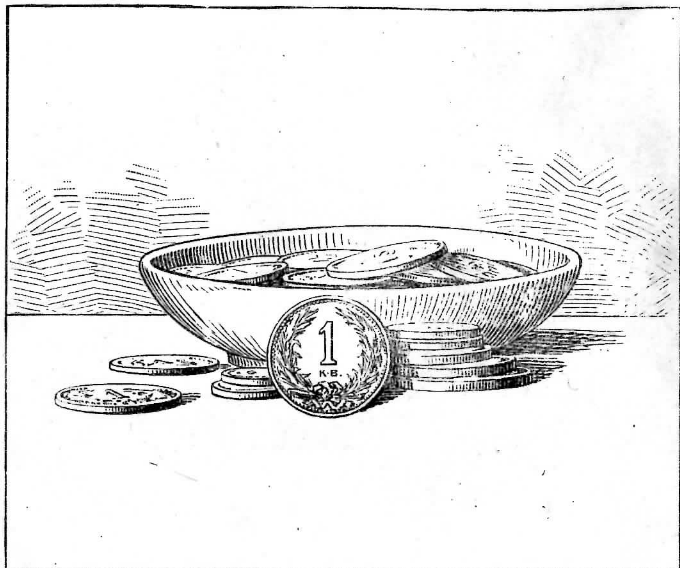
Zz

ze-če-vi tr-če br-zo, zi-mi no-si-mo šu-be i šu-ba-re, zr-no do zr-na po-ga-ča.

Žž

ža-be ne mu-či, ži-vi-ca je ze-le-na, ži-ra i-ma u šu-mi, že-na no-si mu-žu u-ži-nu.

F

fi-li-ri-ni-je-su ve-
li-ki, u du-ća-nu i-
ma fi-ne ro-be, ku-
pi-o je ka-di-fe.

Lj

lji-lja-ni su bi-je-
li, u-mr-lja-o je ha-
lji-ne, to mu je po
će-tu i-li po vo-lji.

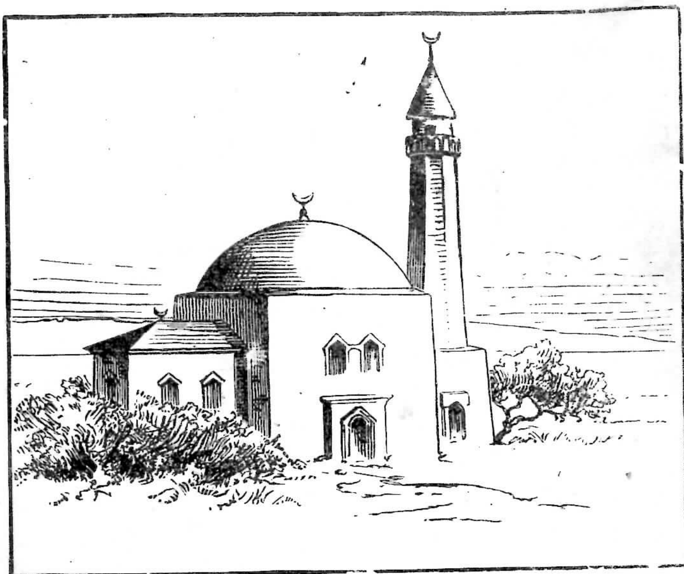
nj

nji-vu o-ru o-ra-či,
ži-to ža-nju že-te-o-
ci, da-nju ra-di-mo,
no-ću po-či-va-mo.

đ

đa-ci či-ta-ju, pi-šu,
i ra-ču-na-ju, la-đa-
ri su na la-đa-ma, r-
đa i-zi-je že-lje-zo.

dž

dža-mi-ja je vi-so-ka, u o-dža-ku i-ma ča-đi, ne de-ri-te dže-po-ve.

Drugi stupanj.

i u e o a n m v r c.

i u e o a n m v r c

č ć z ž s š t d đ h

č ć z ž s s t d đ h

p j g l b k f nj lj dž

p j g l b k f nj lj dž

o-ra-či ràno u-ra-ne, te-ta ve-ze ša-re-ni-cu, ro-di-te-lji i u-či-te-lji lju-be di-je-te, ko-je se ra-do u-či.

---

iz ku-će do-la-zi ma-ma i vi-če na ko-ko-ši: iš, ko-li-ko ih je.

uh, ka-ko vu-ci ur-li-ču, uj-na me i-ma ra-do, na-uk mi se mi-li.

on ču-va ov-ce, me-so od or-la se ne je-de. oh, ka-ko on i-ju-če oj.

ej, eh, da mi se na-u-či-ti, ah li-je-pi li su an-đe-li.

---

pas no-si kus me-sa, ne di-ži nos u-vis, e-vo mi fes, e-no je miš, o-vo je koš, ti si naš.

o-vo je maz, e-no i-de voz, ku-ku-ruz se si-je i sa-di, niz-br-do se i-de bez mu-ke.

raž je vi-so-ka, jež mo-že da u-bo-de. puž gmi-že ili pu-zi.

bu-di tih, o-rah je suh, u-zeh ka-pu i o-doh.

on o-de u lov, miš je siv, da si mi živ.

Treći stupanj.

i u e o a n m v r c č ć z ž s š

i u e o a n m v r c č ć z ž s š

t d đ h p j l b k f g nj lj dž

t d đ h p j l b k f g nj lj dž

bor se ze-le-ni, sir je do-bar, i-du li na pir.

lan je na-mo-čen, sa-da je dan.

u-čim se pu-tem, dim gu-ši.

o-tac je lo-vac, zec je br-za ži-vo-ti-nja, fu-ta-vac se zo-ve i pu-pa-vac. o-rač o-re, ko-pač ko-pa, ko-vač ku-je, kro-jač ši-je.

već je noć, va-lja ku-ći poć.

ko-kot je po-no-sit, si-le-dži-ja je si-lo-vit, ne u-mi-je ra-ču-na-ti ni do pet. ku-pi-o je sud za med, ne i-di na led.

bob se je-de, rub se zo-ve i i-vi-ca, dr-vo se zo-ve i dub.

vuk je jak, ćuk je od-le-ti-o na o-džak.

bol ga mo-ri, vol i-li vô vo-zi, bi-je-la je sol i-li sô.

kap vo-de o-su-ši se za čas.

čuj, pa po-mo-zi, kad se vi-če joj, bu-di do-bar, pa se ne boj.

o-vaj je sag vr-lo dug i ši-rok.

konj i-de i u o-ganj u ra-tu.

ka-šalj me mu-či, na ru-ci mu je žulj, ljulj je ko-rov.

pun džep ni-je te-žak, han-džar je ve-lik nož.

o-ru-đem i-li a-la-tom ra-di-mo, žeđ se ga-si vo-dom.

---

va-lja ra-no u-sta-ti, ne smi-je se po so-bi ska-ka-ti, spo-ro se mo-že ste-ći, a-li br-zo ras-te-ći, sla-ma se la-ko u-pa-li.

mo-mak i-ma ne-što u špa-gu i-li dže-pu, do-šla je u ško-lu da u-či, u je-sen o-pa-da li-šće sa šlji-ve i s vi-šnje.

---

ne zna-mo sve-ga, ne va-lja zlo zva-ti, kad če-sto i sa-mo do-đe, ne-moj zbi-ja-ti slo-va, kad pi-šeš, zga-zi-la je zmi-ju, ko-zji ro-zi su svi-je-ni, zdje-la je pu-na zre-lih ja-go-da.

---

bo-žju ri-ječ du-žni smo slu-ša-ti, ko-za žde-re, pa žva-će, u žba-nji se dr-ži ma-slo.

---

hva-li o-no-mu, ko-ji te hlje-bom hra-ni, u hla-du sla-bo ra-ste ra-sad, zi-mi va-lja kad-što i dr-hta-ti.

---

za bo-či-cu ve-le i sta-klen-ka,

---

vje-tar du-va, po-lje je ra-vno, tu-đe vra-ti, re-me-nje sve-ži, žr-vnji me-lju, na-u-če-no po-na-vlja-mo.

---

mla-dić se od mra-va mo-že mno-go na-u-či-ti, mje-ri va-lja-nom mje-rom, ze-mlja je ve-li-ka, bu-di-te po-mnji-vi i pa-žlji-vi.

---

gvo-žđe je te-ško, zmi-je gmi-žu, sa-gni se pod gra-nom, di-gni gla-vu, glji-ve la-ko gnji-ju.

---

kre-dom se piše, kle-kni-te u cr-kvi, maj-ka kće-ri na-uk da-je, či-sti-te no-kte, ču-vaj-te knji-ge, klju-če-vi su od že-lje-za.

---

bra-ća se lju-be, bje-ži od zla, zu-bna bol mo-ri, ja-bla-ni su vi-so-ki, sa-blja se pa-še, u bu-banj se bu-ba.

---

dli-je-tom se du-be, va-lja-ni dje-ča-ci pa-ze, da ne bu-du po slje-dnji, na dnu su-da je ta-log.

---

pti-ce pje-va-ju, vra-pci le-te na pše-ni-cu, pre-đu mo-ta-mo u klu-pko, i psi se bo-je pče-la, ne o-pći s lu-dim, plje-va pli-va na vo-di, bi-je-lo je va-pno.

---

u tmi-ni na tle pa-de, tvo-ja te-tka i-ma tri kće-ri, pri-mi-te pu-tni-ke, tje-ši-te ža-lo-sne, ra-stu nam ku-tnja-ci, na put no-si-mo prt-lja-gu.

---

smi-lje je cvi-je-će, cre-pa-ri prave cre-po-ve, ba-ci-še ko-cke i raz-di-je-li-še nje-go-ve ha-lji-ne, ku-cnu-la je u-ra, o-sta-de na cje-di-lu.

---

ma-čka bje-ži od psa, ba-čve su od dr-ve-ta, po-čni-te li-je-po i bu-di-te to-čni.

---

sva-tko pa-zi na svoj džep i-li špag, smok je skup, o-vaj u-sjev je slab, o-naj čo-vjek je do-šljak, po-štuj star-ce, ne bu-di spor.

znoj cu-ri s li-ca, zmaj le-ti, du-žnik je po-zvan na sud, ne i-di sa zlom dru-žbom.

---

klas je žut, maj-ka kćer-ku ka-ra, kriv je, tko i-de u kvar, grah u-ti-ša glad, u-mo-ran se-ljak i-de u hlad.

---

ja-blan je vi-tak, u-mi-vaj-te o-braz, va-pnom bi-je-li-mo, psić je ma-len, prag je ra-van, mrav je mar-ljiv, on je mlad, haj-de sa mnom ra-vnim pu-tem, da ne u-lo-miš vrat, ne bu-di di-vljak.

---

dlan je na ru-ci, o-cu sam drag, rak i-de na-trag, me-tlom me-te-mo, tvoj o-tac je kr-čmar, a nje-gov ba-čvar.

---

crv gmi-že, trn bo-de, hrt je brz, krv je cr-ve-na, zrn-ce je si-tno, grm je gust, zec je pla-šljiv, vrč je pun, vuk je mrk.

vo-da se na sun-cu smla-či, smje-sti se br-zo, klo-ni se smra-da, sklo-pi ru-ke, sple-ti ko-su, svje-do-či pra-vo, lju-bi se-stru.

---

zgra-de se gra-de, ko-sti i-ma-du zglo-bo-ve, zbroj pr-ste, zbli-ži-te se, ne raz-bij zdje-lu, zdra-vo po-ša-o.

---

mo-li se smjer-no, bu-di i-skren, tu-đu stvar vra-ti, či-sti smrad, zdrav bi-o, dva i tri jest pet, me-tni ru-ke u-na-krst, sta-vi prst na u-sta.

---

grozd je sla-dak, pa-zi da ne skr-šiš vrat, ne bu-di škrt, bu-di mi-lo-sr-dan.

---

djeco, roditelje poštujte, starije slušajte, pravo govorite i dobro tvorite, među sobom se slažite i jedan drugomu pomažite, od zla se klonite i nevoljne zaklonite.

čuvajte se od konja, da vas ne udari, od krave da ne ubode, od jarca da ne obori, od krmače da ne okalja, od psa da ne ujede, od mačke da ne ogrebe, od purana da ne kljune, od vatre da ne opali, od puške da ne ubije, od britve da ne posiječe, od jame da u nju ne padnete.

---

gledajte oštro, govorite glasno, čitajte jasno, pamtite dobro, pišite lijepo, računajte točno, pjevajte složno, radite marljivo, učite rado, pozdravljajte prijazno, ljubite se bratinski.

---

svakomu se poslu valja učiti, ništa se ne može znati bez nauke, nitko se nije učen rodio, učite se dakle marljivo, dok ste mladi, jer će pitati starost, gdje je bila mladost.

---

oče s neba na visini, ti pomozi, ti učini, da ostanem čedo tvoje, svagda dobro i poslušno, da ne radim, što je ružno, da bi sa mnom srećni bili roditelji moji mili.

Četvrti stupanj.

U

Uza suho drvo i sirovo izgori.

U

Usta zatvori, a oči otvori.

U

Ubog kako može, a bogat kako hoće.

V

Vrijeme je novac.

V

Voda sve opere do crna obraza.

V

Vino i pametna čovjeka zaludi.

𝒞

Caru dajte carevo.

C

Carska se riječ ne poriče.

C

Crkva je, da se u njoj moli, a ne da se zbori.

Ć

Ćelava je lako ošišati.

Ć

Ćorava se posla mani.

Ć

Ćuk je ćuk i na odžaku i na tornju.

Č

Čovjek se do smrti uči.

Č

Čuvaj bijele novce za crne dane.

Č

Čini dobro za života, ako hoćeš srećan biti.

𝒢

Govori uvijek istinu.

G

Gdje je hljeba ikakva, ne boj se gosta nikakva.

G

Gladnu čovjeku i divljake su slatke.

𝒪

Od mučanja glava ne boli.

O

Od jednoga udarca ne pada dub.

O

Onaj mi je pravi brat, koji mi je dobru rad.

S

Svak se svomu veseli.

S

Svud je dobro, ali je doma najbolje.

S

Svaka ptica k svomu jatu leti.

Š

Štuj starije, pa će i tebe mladi.

Š

Što nije twoje, ne diraj.

Š

Što sebi nijesi rad, ne čini drugomu.

L Lj

Lijeno pseto ne ulovi zeca.

L Lj

Lako je žabu natjerati u vodu.

L Lj

Ljubi bližnjega kao samoga sebe.

A

Ako si dobar, sebi si dobar.

A

Ako je tko lud, ne budi mu drug.

A

Ako slijepac slijepca vodi, obadva će u jamu pasti.

N Nj

Na mladima svijet ostaje.

N Nj

Njeguj stara roditelja.

N Nj

Nitko ne može da služi dva gospodara.

M

Molite se i radite.

M

Malo govori, ali više tvori.

M

Mlad ne mora biti lud.

P

Poštenje je vrednije od zlata.

P

Početak je svaki težak.

P

Prut valja savijati, dok je mlad.

B

Bez zdravlja nema bogatstva.

B

Bog nikomu dužan ne ostaje.

B

Bolje je umrijeti nego sramotno živjeti.

R

Red kuću drži.

R

Ruka ruku mije, a obraz obadvije.

R

Rugao se lonac loncu, a obadva crna

T F

Tuđa ruka ne teče.

T F

Fina roba lako kupca nađe.

T F

Teško nogama pod ludom glavom.

I

Igrač kuće ne steče.

I

Ispeci, pa onda reci.

I

I crna koka bijela jaja nosi.

J

Jabuka ne pada daleko od stabla.

J

Jezik može gore posjeći nego mač.

J

Jedan čovjek ne može sve imati ni sve znati.

H

Hranitelj je kao i roditelj.

H

Hajka na vuka, a lisica meso jede.

H

Hitar budi na učenje, a spor na svađanje.

K

Kakvo sjeme, takav plod.

K

Krpež kuću drži.

K

Kud otac i majka okom, tuda dijete skokom.

D Đ Dž

Dobar glas daleko ide, a zao i dalje.

D Đ Dž

Đurđevske kiše ne ogladne svijet.

D Đ Dž

Džep prazan i želudac prazan.

Ž

Znanje je pravo imanje.

Z

Zrelo voće samo opada.

Z

Zima je rogata, a jesen bogata.

Ž

Želi dobro svakomu.

Ž

Žedan konj vodu ne bira.

Ž

Žežen kašu hladi.

E

Evanđelje je sveta knjiga.

E

Eto ga, kad se veli na, a nema ga, kad se veli daj.

E

Eto sreće, ja znam pisat' veće.

a A, b B, c C, ć Ć, č Č, d D, dž Dž, đ Đ, e E, f F, g G, h H, i I, j J, k K, l L, lj Lj, m M, n N, nj Nj, o O, p P, r R, s S, š Š, t T, u U, v V, z Z, ž Ž.

Peti stupanj.

Glasovi životinja.

Konj rže. Vô buče. Krava riče. Kokot kukuriče. Svinja rokće. Kokoš kakoće. Magarac njače. Guska gače. Pas laje. Ovca bleji. Koza meči. Jare dreči. Puran kauče. Mačka mauče. Golub guče. Pčele zuče. Rode klepeću. Žabe krekeću. Medvjedi mumljaju. Vukovi urlaju.

Kakvo je šta.

Pero je lako, a bat je težak. Kamen je tvrd, a vosak je mekan. Koža je čvrsta, a staklo je lomno. Kolac je krut, a prut je vitak. Led je hladan, a vatra je vruća. Sô je slana, a paprika je ljuta. Ocat je kiseo, a divljaka je opora. Igla je kratka, a ražanj je dugačak. Frula je malena, a gusle su velike. Heljda je krupna, a proso je sitno. Ćup je dubok, a tanjur je plitak. Trava je zelena, a slama je žuta. Čađ je crna, a mlijeko je bijelo.

Pitanja.

Kakvo je nebo? Kakva je krv? Kakva je slama? Kakav je ugljen? Kakav je snijeg? Kakva je britva? Kakvo je zlato? Kakav je med?

Pozdravi i otpozdravi.

U j u t r u: Dobro jutro! Dobra ti sreća! Zdravo ustao! Zdravo uranio!

O b d a n: Dobar dan! Bog ti dobro dao! Srećan dan! Pomoz Bog! Bog ti pomogao!

U v e č e: Dobro veče! Dobro ti bilo! Laku noć! Bog ti na pomoć!

P r i p o l a s k u: S Bogom ostajte! S Bogom pošao! Srećno pošao! Srećno ostao! Srećan put! U zdravlju se vratio!

P r i d o l a s k u: Dobro došao! Bolje našao!

P r i j e l u: Prijatan ručak! Na zdravlje ručak!

U s v a k o d o b a: Hvaljen Isus! Hvaljen Bog!

Čuđenje, zapovijedanje, željenje i moljenje.

Ala su krasne te jabuke! Da si odmah s volovima na vodu pošao! Bog ti dao zdravlja i veselja! Gledajte me očicama, darujte me ručicama!

Gdje je sve u redu.

Sve je u redu tamo: gdje se ljudi Boga boje; gdje se stariji poštuju, a mlađi paze; gdje svatko pravo tvori, a istinu zbori; gdje se svi slažu i jedan drugom pomažu; gdje nitko nikomu zla ne čini; gdje se svi rado muče; gdje se dobro čini i neprijatelju.

Što sam naučio?

Naučio sam pomalo: čitati, pisati, računati, crtati, pjevati i dragomu se Bogu moliti.

Lijepa imena.

Sestra bratu.

Lijepo je ime Draga.
Lijepo je ime Nera.
Lijepo je ime Nada.
Lijepo je ime Vera.

Lijepo je ime Bijelka,
Radmila, Ruža, Borka,
Desanka, Gospava, Slava,
Milica, Danica, Zorka,

Velinka, Dobrija, Cvijeta,
Zvjezdana, Zagorka, Jasna,

Bogdana, Anđelka, Rajna;
Sve su to imena krasna.

Al' meni je najmilije
Žensko ime Stajka,
Jer se tako zove
Slatka naša majka.

Brat sestri.

Lijepo je ime Dušan.
Lijepo je ime Stanko.
Lijepo je ime Veljko.
Lijepo je ime Danko.

Dragoje, Stanoje, Božo,
Predrag, Stamenko, Mlade,
Boroje, Cvjetko, Vide,
Njegoslav, Žarko, Rade,

Dragutin, Obrad, Bjeloš,
Miloš (Mile mu s' tepa),
Svetozar, Zdravko, Golub;
Sve su imena lijepa.

A je l' da je najljepše
Muško ime Vlajko?
Jer se tako zove
Slatki naš babajko.

Najveći i najljepši naš grad je Zagreb. On leži ispod gore, koja se zove Zagrebačka gora. Blizu Zagreba teče velika voda ili rijeka Sava. I Osijek je velik i lijep grad. Uza nj teče rijeka Drava.

Napišite, kako se zove mjesto, u kom je naša škola! Poznate li koju goru, koju rijeku ili koji potok? Napišite, kako se zovu!

DRUGI DIO.

Dijete u školi.

U školi je dijete za to,
Da marljivo pazi na to,
Što učitelj njemu kaže,
Pripovijeda i razlaže.
Tada dijete dan ne gubi,
Pa ga otac, majka ljubi.

Učite se, djeco!

Petar, sin staroga Tome, bio je mornar i putovao vazda morem. Samo na časove bi se vraćao kući, da pohodi staroga svog oca. Ali već godinu dana niti je dolazio, niti štogođ pisao.

Stari Toma vrlo se snuždio; jer se bojao, da mu sin nije umr'o, ili postradao na moru. Najednom dobije pismo. Znao je, da je od sina, ali ga nije umio pročitati; jer nažalost nigda nije polazio škole.

Baš u taj čas prolazila-su djeca kraj njega u školu. Bio je tu i susjedov sin, mali Dušan. Brže bolje prizva ga starac, pa mu reče: „Ej, Dušane, ne bi li mi pročitao ovo pismo?“

„Drage volje,“ odgovori Dušan, „samo ga dajte ovamo!“

Dušan stane naglas lijepo i jasno čitati, a stari Toma slušaše pažljivo. Iz pisma saznade, da mu je sin u tuđini dugo i teško bolovao, ali sada da je posve zdrav, pa se sprema na put kući.

Kad je mali Dušan svršio, obliju starca suze. Radovao se, što će doskora zagrliti dobroga svog sina, ali se žalostio, što u mlade svoje dane nije barem čitati naučio.

Učite, djeco,
Sad vam je ora.
Tko učit' ne će,
Kajat' se mora.

Postali su đaci.

Krasno li je vidjet' Ivicu i Branka,
Kako štiju knjigu danas od uranka,
Ali čim pade večer, kraj svjetiljke sjede,
Pa u knjigu bijelu puni sreće glede.

Kraj njih stoji ćuko, nemirno se kreće,
Al' nijedan danas ni gledat' ga ne će.
Iz kaveza ptica veselo ih zove:
Aj vidiš li danas ti mudrace ove!

Jučer prođe danak u igri i šali,
A što im je danas? misli ćuko mali.
Al' što nije kadra saznat' njegva glava,
To već znade maca, vjeverica prava.

Ona jutros sjedeć' na školskome krovu,
Vidjela je unić' i dvojicu ovu;
E pa to je dosta — i suviše — maci:
Ivica i Branko postali su — đaci.

Vuk i magare u školi.

Dođu magare i vuk u školu, da nauče, kako će se vladati u svijetu.

Učitelj bi govorio: „Tko ništa ne zna, taj ništa i ne vrijedi.“

Ali magaretu se učini, da je rečeno: „Tko ništa ne zna, taj istom vrijedi.“

Nadalje je učitelj učio: „Što nijesi sebi rad, to ne čini ni drugomu.“

A vuk je držao, da je kazivao: „Što nijesi sebi rad, čini drugomu.“

Tako magare i vuk iziđu iz škole, ali i prođu nikako; upravo rekavši zlo i naopako. Magarca s njegova neznanja živa oderaše, a vuka s njegova nevaljalstva umlatiše.

U igri.

Ivica i Branko
Dječaci su mali,
Dan provode cijeli
U igri i šali.

'Ko majstori kaki
Umiju da rade:
Od dvije od tri daske
Sebi kuću grade.

Jednom su vojnici,
Pa se prutom tuku,
Jadnu cicu-macu
Po sobici vuku.

Sad su stari ljudi
I ne znaju šale,
Sada opet djece
Igraju se male.

Kad umorni klonu
Kraj igrački panu,
Pa spavaju slatko
Sve po bijelom danu.

A maca ih gleda,
I njoj klone glava —
Bez posla — pa spava.
A što će da radi?

Danica pripovijeda.

Ovako je to bilo. Ja i Miloš igrali smo se pored dubokoga šavolja.*) Najednom Miloš upade u njega. Šavolj je bio prazan, ali tek je šavolj; nije šala.

Kad ja vidjeh, da je upao, govorila sam mu da iziđe. Ali on, valjada nije čuo, samo se koprcao nogama. Ja sam onda lamala rukama, mislim da sam se i čupala za kose. Ali on ni onda ne izide. Poslije sam sjela, pa plakala, a on jednako u šavolju. Onda je došla mama, pa ga je izvukla.

E sad pomislite, molim vas, šta bi bilo, da se ja tu nijesam desila.

* Škaf = sud za vodu.

Čujete li djeco!

Čujete li, djeco,
Bog vas ozgo gleda,
I ako ste mali,
Klonuti vam ne da.
On korake vaše
I dan i noć prati,
I pomaže svakom,
Tko se posla lati.
Tko mu je poslušan,
Neka se ne boji.
Kad ti je poteško,
On uz tebe stoji.
On je branič svuda:
U domu, u školi,
I ljubi svakoga,
Koji mu se moli;
Diže ga, kad klone,
Svijetli u mraku,
Al najviše ljubi
Dječicu nejaku.

Pravi bratac.

Bila su tri brata i tri sestre. Jedna od sestara zvala se Ljubica, te je bila veoma slaba i bolešljiva. Dok su se ostala braća i sestre igrali, morala je sirota Ljubica sve to mirno gledati.

Jedan od njezine braće, imenom Vojin, bijaše vrlo dobra srca, te nije mogao podnijeti, da je njegova bolesna sestrica sama, i da sa strane samo gleda, kako se oni igraju. Stoga bi se okanio igre, ostavio drugu braću i sestre, pa bi sio pored Ljubice, pokazivao bi joj slike

u knjizi i pripovijedao lijepe priče, a kadšto bi se s njom i igrao igre kakve s kukuruzom ili grahom.

Najviše je Vojina veselilo, kad bi ga nevoljna Ljubica mršavom svojom ručicom po obrazu pogladila i rekla: „Braca, ti si mi vrlo mio i drag, ti si moj anđeo čuvar. Ali idi, pa se i ti malo poveseli; dosadit će ti neprestano sa mnom sjediti.“ No Vojin ne htjede poslušati Ljubice, nego ostade kod nje i zabavljaše je.

Ljubica nije preboljela, nego je doskora umrla. Vojin nije dugo mogao prežaliti svoju dobru ali nesrećnu sestricu. Tješilo ga je samo to, što joj je bar za života bio dobar, te učinio sve, što je zaželjela.

Prije spavanja.

Legoh spati, Boga zvati.
Bog se diže na nebesi.
Nebesa se otvoriše,
Anđeli se pomoliše,
Časne krste iznesoše.
Krsti, Bože, ovo mjesto,
Gdje ja spim, da zaspim,
Da nikakva zla ne snim.

Neispunjen san.

Usnio jedne noći Petar Domišljan, da mu je netko dao devet filira. On ga je zamolio: „Namiri mi bar deset filira!“ Ali mu ih ovaj ne dade.

U taj čas prene se Petar Domišljan, pa kad otvori šaku i opazi, da nema ni jednoga filira, odmah zatvori oči, pa reče: „Daj, čovječe, makar i onih devet!“

Sanak.

Sanak ide uz ulicu,
Vodi Janka za ručicu:
„Hajde Janko, hajde dušo,
Hajde Janko, da spavamo;
Hoće tvoja majka spati,
I na krilo tebe zvati,
Jere valja malo spati,
Tvojoj majci uraniti
I prozore otvoriti,
Svoje drago probuditi,
Sina Janka milovati.“
Sanak Janka prevario,
Te do zore boravio.

Kod tetke Nade.

„E, djeco, sjutra ću vas poslati tetki Nadi u goste,“ reče djed svojim malim unukama. „Vi, djeco, znate,“ nastavi djed, „kako se kod tetke Nade provode večeri. Iskupi djecu oko sebe, pa im ili što čita, ili im što pripovijeda.“

„Znamo, znamo; zato se tako i radujemo,“ viknuše djeca.

„A znate i to,“ nastavi djed, „da se onda mora ćutati, jer treba svaka riječ da se čuje. Ćutati dašto; još te kako ćutati.“

„A kako?“ zapita radoznala Desanka.

Djed se nasmije, pa onda odgovori: „E tko ne zna, tomu ću da kažem. Kad tetka Nada čita ili priča, onda treba tako ćutati, da se čuje, kad igla na zemlju padne; kad miš u rupi zijevne; kad muha na zidu kihne“ . . .

„A smije li se muhi onda kazati: Na zdravlje?" upade mu u riječ mala Desanka.

Sad je nastalo takvo smijanje, da nijesam čuo, šta joj je djed na to odgovorio.

Zlatna ptičica.

Plakala mala Vidica,
Došla je zlatna ptičica.
Ptičica Vidi pjevala,
Vidica pticu slušala.

Svršila pjesmu ptičica,
Zaspala mala Vidica.
Ljepša je mala Vidica,
Neg' što je zlatna ptičica.

Slijepac.

Bila je tamna noć. Slijepac je išao kući i nosio pred sobom svjetiljku. Srela ga dva čovjeka, i jedan od njih reče:

„Ali je čudan taj slijepac! A šta će mu svjetiljka, kad i onako ne vidi?"

„Ma treba je, da njega vide oni, koji kraj njega prolaze, pa da ga ne sruše," odgovori drugi.

Poslije kupanja.

Okupala mama
Svoga malog Tošu,
Sad će mu obući
Čistu bijelu košu.

Postelja je čista,
U koju će leći,
Sam će u njoj spavat',
Ko čovjek najveći.

I zube će oprat',
Da posluša mamu;
Sam će si mirisat'
Na čistoću samu.

Hoće da što prije svane.

Petar Domišljan ustane jednom oko ponoći, iziđe pred kuću i stane kukurijekati kao pijetao. Susjedi, koji su to čuli, zapitaju ga, zašto to čini.

„Sjutra imam mnogo posla, pa bih htio, da što prije svane," odgovori im Petar Domišljan.

Zora rudi.

Zora rudi,
Ptičica se budi;
Pijetô pjeva,
Da svane,
Zove djecu,
Da rane.
Žarko sunce na istok,
A Bog nama na pomoć.

Što je najbjelje?

Dadu se u razgovor dva prijatelja, što je najbjelje na ovome svijetu. Jedan od njih reče, da je mlijeko. Drugi odgovori, da nije, nego jedna druga stvar. Tako se oklade.

Onaj potonji zazove na večeru onoga, što govori i hoće, da je mlijeko najbjelje. Po večeri spravi ga u svoju postelju, da počine, a zatim odnese svijeću iz sobe.

Pošto gost zaspi, donese domaćin punanu posudu umuzenoga mlijeka k postelji. U noći digne se gost, da iziđe, te pane posred mlijeka nasred kuće. Onako napola u snu poviče domaćina.

Skoči domaćin znajući, što se dogodilo, pa prinese svijeću i reče mu: „Žao mi te, ali mi je milo, gdje sam dobio oklad, jer je dan bjelji od mlijeka."

Mati budi Žarka.

Ustaj, ustaj, Žarko,
Moje sunce jarko,
Majka tebe budi,
Među oči ljubi,
Otvori očice,
Jasne ko zvjezdice,
Pruži mi, dušice,
Zlaćane ručice,
Reci, čedo: „Mati,
Nosi mene tati!"

Dobro dijete.

Neka siromašna djevojčica imala je bolnu majku udovicu. Nikoga nije bilo, da ih hrani i odijeva.

Djevojčicu je jako boljelo, što joj je mati ležala bolesna, i što joj nije mogla pomoći, jer je bila još nejaka. Mislila je svakojako, ne bi li štogođ našla da proda, pa da kupi materi hrane i lijeka.

Naposljetku dosjeti se nečemu. Višeput je slušala, kako mnogi hvale njenu lijepu plavu i dugu kosu. Zakani se dakle, da je proda. Što je smislila, to je i učinila. Ode i dade odrezati svoje pletenice, te dobije lijep novac za njih.

Puna radosti otrči sad djevojčica materi, pruži joj novce i reče: „Ne ljuti se, mila majko, što sam tako dugo ostala. Evo to sam dobila za svoje pletenice. Tebi će ovo biti od koristi, a moja će kosa opet narasti."

Materi udariše suze niz obraz i ona reče: „Rado umirem, jer vidim, da poslije sebe ostavljam dobro dijete. Bog te blagoslovio!"

Dobro jutro.

Dobro jutro, mamice,
Dobro jutro, tatice,
Kako ste mi spavali?
Što li ste mi snivali?

Čedo vam je ustalo,
Noć je dobro prospalo,
Anđeo mu došao,
Cijelu noć ga čuvao.

Usnio sam, mamice,
Da sam brao ružice,
Ukitio kiticu
Za te i za taticu.

Dukati zvjezdaši.

Bila jedna mlada djevojčica, pa joj umru i otac i majka. Ona bijaše sad takva sirota, da nije ni sobice imala, u kojoj bi stanovala. Ode dakle u polje i mišljaše u sebi: „Dragi Bog na nebu već će mi pomoći."

Ponijela je sa sobom samo haljine i komadić hljeba, što joj bješe poklonila jedna dobra žena.

Onda je srete jedan siromah čovjek, koji joj reče: „Ah, daj mi štogođ da jedem; vrlo sam gladan.“ — Djevojčica mu pruži ciö komad hljeba i reče: „Prosto ti bilo!“ I ode dalje. Kad al' eto ti jednoga djeteta! Ono jadikovaše i reče: „Zima mi je, zebe mi glava, pokloni mi što, da je pokrijem!“ Onda skine djevojčica svoju kapicu, pa je dade djetetu.

Polazeći potom dalje dođe do šume, i tu srete opet jedno dijete. Ono ne imaše osim košulje nikakvih haljina, pa drhtaše od zime. Djevojčica mu dade svoje haljine.

Bilo se već smrklo, a djevojčica je tu stajala nemajući ništa više. Najednom stadoše padati zvijezde s neba, a to bijahu sve sami svijetli žutaci — dukati. Padoše i nove novcate haljine. Mjesto starih haljina, koje bješe ispoklanjala, obuče sad djevojčica ove lijepe, nove haljine. Dukate pokupi i bješe bogata zauvijek.

Sirotica.

Sirotica vapije
Pored naše kapije:
„Čujte, ljudi, gladna sam,
Gola, bosa, jadna sam!“
A ja dah joj hljeba,
Odijela što treba,
Da se gladna nasiti
I od zime zaštiti.

Blago njima.

Majka dade svojoj kćerčici lijep grozd. Djevojčica ga uze, i kad htjede da ga pojede, sjeti se svoga malog brata, pa ga brzo njemu odnese.

Ali bratac reče: „Čuješ, seko, de da nosimo ovaj grozd tati. On cio dan radi u polju, pa je zaista žedan.“ I djeca odnesoše grozd i dadoše ocu.

Otac spremi grozd, ali ga zaboravi pojesti. Kad uveče pođe kući, sjeti se na nj, ali ga ne htjede pojesti, nego ga ponese i dade svojoj dobroj ženi. Tako majka dobi opet grozd natrag; ali ga ne pojede, nego razdijeli svojoj djeci.

Daničina molitva.

Dobro jutro, dobri Bogo!
Ja sam mala;
Ja ti ne znam ništa reći,
Samo: Hvala!

Hvala, što je zora tako
Lijepa, mila!
Hvala, što me majka moja
Poljubila.

Hvala, što nam otac dobar
Za nas radi!
Hvala, što nam kora hljeba
Tako sladi!

Hvala, što se igrat' mogu
S bratom malim!
Hvala, što ti mogu za sve
Da zahvalim.

Truhle jabuke.

Uveče donese otac šest vrlo lijepih jabuka, pa ih dade malomu Dragutinu, da ih pohrani. Kad Dragutin ponese jabuke, dade mu otac još dvije, koje su bile truhle, pa mu reče, da i njih metne uz one lijepe u kotaricu.

Poslije nekoliko dana dotrča Dragutin ocu i kaza mu, da su sve jabuke truhle.

„Zbog čega su istruhle i one zdrave i lijepe jabuke?" upita otac Dragutina.

„One dvije truhle pokvarile su onih šest zdravih," reče Dragutin.

„Vidiš, sine," reče otac, „dvije truhle jabuke pokvarile su šest zdravih. Tako je i s djecom. Ako se dobra djeca druže s nevaljalom, pokvarit će se kao i zdrave jabuke od njih."

Eto kiše!

Eto kiše
Iz zelena luga;
Teško onom, koji nema dobrog druga;
A još teže,
Tko se s rđom sveže.

Tri putnika.

Jednom se združe slamka, žeravica i komušina, te odu po svijetu. Dođu do jednoga potoka, ali preko njega nije bilo brvi. Što će sad? — Dosjeti se napokon slamka, te reče: „Ja ću poprijeko leći, a vi onda možete preko mene prijeći. Najprije neka ide žeravica, a za njom komušina."

Što rekoše, to i učiniše. Žeravica se najprije na put dade. Ali kad je bila baš u sredini, zapali se slamka, a žeravica se svali pršteći u vodu, gdje se ugasi, pa je tako nestade. To se komušini dade tako na smijeh, da se od sama smijeha raspukla. Sreća po nju, naiđe onuda jedan krojač, pa se na nju smiluje i sašije joj trbuh. Evo još se i sada poznaje šav!

Mali Pero.

Perica se Bogu moli.
Bog ga sluša i anđeli.
Bog mu daje cvijet od zdravlja,
Anđeli mu cvijet čuvaju.
Raste Pero ko ružica
I miriše ko dušica —
Moli mi se, Pero, Bogu,
Bog će tebe uvijek čuti,
Zdravlja će ti lijepog dati
I anđele pošiljati,
Da te vazda malog brane,
Da ti budu u pomoći
I u danu i u noći.

Izdao se.

Kupila mati lijepih kajsija i ostavila u kotarici, da poslije ručka podijeli djeci. Voja nigda nije jeo kajsijâ, pa ih je neprestano gledao i mirisao. Poželi, da pojede barem jednu i stane obilaziti oko kotarice. I kad svi iziđu iz sobe, on uzme jednu kajsiju, pa je pojede.

Pred ručak mati izbroji kajsije i uvjeri se, da nijesu sve na broju, pa kaže ocu.

Za ručkom otac upita: „Djeco, da nije koje od vas pojelo jednu kajsiju?"

Sva djeca rekoše u jedan glas, da nijesu, samo Voja je šutio i silno pocrvenio.

Tada otac reče: „Ako je tko od vas kajsiju bez dopuštenja uzeo i pojeo, onda to nije lijepo. Ali to još nije najveće zlo, nego je zlo, što kajsija ima košticu. Tko ne

umije jesti kajsija, pa proguta košticu, može od toga i umrijeti. Toga se ja bojim.“

Voja poblijedi kao krpa i reče: „Ali ja sam košticu bacio.“

Svi se nasmijaše, a Voja zaplaka.

Majčica moj anđeo.

Sad mi čelo ljubi,
Sad mi vlasi redi,
Sad mi lice gladi,
Sad u oči gledi.
Sad mi ljubi oči,
Sada ljubi usne,
Sada drži ruku,
Sad mi prstom prijeti.
Na usnam sad spazim
Smiješak joj ljubazni.
Oj, ta majka mi je
Anđelak mileni.

Dobar sin.

Stjepan, sin jedne siromašne udovice, dođe nekomu trgovcu, da se najmi u službu.

„Primit ću te i dat ću ti hranu i odijelo i još četiri krune na mjesec, ako budeš dobro slušao,“ reče trgovac.

„Hoću,“ odgovori Stjepan. „Ali ja imam siromašnu majku, koja je udova, pa te molim, da mi svake nedjelje daš, što zaslužim, da joj odnesem.“

Trgovcu se dopadne ta djetinja ljubav, pa mu davaše i više, a on svake nedjelje nošaše cio najam svojoj majci.

Kućni prag.

Mio mi je cio svijet,
Brijeg, livada, lepir, cvijet;
Al' mi mio, al' mi drag,
Mimo sve to kućni prag.
Tu me tješi babo moj,
Mila majko, smiješak tvoj.
Tu se svak dan višekrat
Sa mnom igra seka, brat,
I drug ovaj i drug taj . . .
To je za me pravi raj.

Luda djevojka.

Pošla djevojka u grad. Na glavi je nosila košaru i u njoj više lonaca s mlijekom i skorupom. Usput uze ovako premišljati: Dok prodam mlijeko i skorup, otići ću u dućan, pa ću nakupovati lijepih sukanja i marama. Lijepo ću se odjenuti i namjestiti, pa kad pođem ulicom, vidjet će me ljudi, pa će mi se klanjati, a ja ću im lijepo ovako odzdravljati. — Pri tom djevojka sagne duboko glavu kao na poklon, a s glave pojuriše lonci s mlijekom i skorupom, i svi se lonci porazbijaju.

Prsti.

Ruka ima pet prstiju.
Sad ću ređat ime sviju:
Prvo j' palac, ma da j' mali,
Al' je deblji od ostalih.
Drugi, taki što j' za njime,
Kažiput mu j' slavno ime.
Srednjak zove s' onaj treći,

U srijedi je i najveći.
A četvrti, neka znaš,
Taj se zove prstenaš.
A prst mali, taj je peti.
To zadrži u pameti.

Kad nam prija hrana?

Stranca jednoga zateče u šetnji kiša, a on ne znajući šta će, uniđe u obližnju kuću ratara jednoga. Djeca su baš sjedila s materom za ručkom i jela kaše, a sva su bila zdrava, jedra i rumena.

„A kako je to,“ zapita stranac mater, „da su djeca kod tako mršave hrane zdrava, i da slatko jedu?“

Mati mu odgovori: „Evo kako: prvo, moja djeca prije jela rade; drugo, nigda prije ručka ništa ne jedu, dakle ogladne; i treće, učim ih, da budu zadovoljna s onim, što imaju.“

Oči.

Evo imam dva oka u glavi,
Njima vidim, kako s' nebo plavi,
Vidim cvijeće, ptice, ribe čile,
Vidim svoje roditelje mile.
Oči moje, Bogu hvalu dajte!
Oči moje, veselo gledajte!

Praštaj uvrede.

Dragutin i Mirko pođoše zajedno u školu. Usput reče Mirko Dragutinu: „Daj mi, brate, svoju pisanku, da vidim, kako si pisao!“

Dragutin mu pruži pisanku. Mirko je pregleda i reče: „E, moj Dragutine, nijesi lijepo pisao. Ovdje si zamrčio i izmrljao.“

Dragutin se namah razljuti, trže pisanku i gurne Mirka laktom. Mirko mu ne reče ni riječi; nije mu vratio udarac.

Kad dođoše blizu škole, ražali se Dragutinu, što je nažao učinio svomu dobrom drugu. Pruži mu dakle ruku i reče: „Prosti, brate, što sam te uvrijedio i udario.“

Mirko prihvati ruku i reče: „Prosto da je, brate Dragutine!“

Obojica uđoše izmireni i veseli u školu.

Uši.

Evo imam uha dva,
Poslušna su obadva,
Njima slušam, kad nam veli nana:*)
„Djeco moja budite valjana!“
I kad babo**) zove, da se radi:
„Tkogod radi, ne boji se gladi!“

Svađa.

Petar i Pavao, dva brata rođena, idući putem nađu orah i stanu se otimati.

„Orah je moj,“ reče Petar: „ja sam ga prije opazio.“

„Nije, nego moj,“ reče Pavao; „ja sam ga digao.“

„Ja ću vas izmiriti,“ reče neko poveće momče, po imenu Gojko, te uze od njih orah, pa ga razdvoji, i pruži jednu ljusku Petru: „Ovo je tebi, što si ga prvi opazio.“

* Nana = majka.
** Babo = otac.

A drugu ljusku pruži Pavlu: „Ovo je tebi, što si ga digao.“ Jezgru pojede Gojko sam govoreći: „Ovo je meni, što sam vas mirio.“ Nasmija se zatim na jednoga i na drugoga, pa ode.

Djeca i maca.

Pokraj peći maca prela,
Do nje dobra djeca sjela,
Pa joj tako šaptat' stala:
Predi pređu, maco mala!

Mi ćemo tad platno tkati,
Platno našoj mami dati.
Mama će nam dobra biti,
Novo ruho nam sašiti.

A kad tetka dođe kući,
Halje ćemo tad obući;
Ona će se veseliti,
Sve nas redom zagrliti.

Ne boje ga se djeca.

Rekoše jednom neki ljudi jednomu starcu, da ga razljute: „Djede, ne boje te se djeca nimalo.“

„A ja djece još manje,“ odgovori im starac mirno i ode kući.

Ustaj, Žarko!

Ustaj, mali Žarko,
Došla je ti kuca,*)
Donijela ti zeca;

* Kuca = kuja (pas).

Došla ti je mica,
Donijela ti miša;
Došla ti je lija,
Donijela ti koku;
Došo ti je uja,
Donio ti jagu.*)
Čekaj, čekaj jago,
Eto ide Žarko,
Da s' igrate malko.

Vjeran pas.

Bila jedna djevojčica, pa imala velikoga psa, koji joj je vrlo omilio. Nigda nije ona bez njega nikuda išla, niti je on nju ostavljao.

Jedamput pođe djevojčica preko neke velike i duboke vode. Kad dođe na most, zastane i počne gledati, kako se voda klobuči i teče. Dok je tako gledala, zavrti joj se mozak, padne u vodu i stane se daviti.

Čim to vidi pas, odmah skoči u vodu, uhvati djevojčicu zubima za haljinu, izdigne je nad vodu, i stane plivati. Dugo se mučio, dok je isplivao, ali je iznio djevojčicu živu iz vode.

Junak.

Ja sam junak, do Boga
Ne bojim se nikoga!
Imam pušku drvenu,
Imam sablju limenu,
Imam silne topove
Od stabljike bazgove.
Imam konja dobroga,
Ne bojim se nikoga.

* Riječ »jaga« znači ovdje »jagnje«.

Osim kuma, kumice,
Osim mačka sivoga
I kudrova staroga,
Osim svakog jačega
I kokota našega!
Ja sam junak, do Boga
Ne bojim se nikoga!

Pijetao.

Pogledaj ga samo! Kako li ponosito hoda po dvorištu! Na svakoj nozi ima mamuzu. Na glavi mu se vije crvena kresta i bradica. Krivi rep stoji mu uvis, pa se lepרša. Perje mu se sija kao zlato.

Najednom stane pijetao, začeprka i iščeprka crva. Počne u glas da vabi svoje koke, a one poletješe kao lude. Pijetao iskida kljunom crva, pa daje svakoj po komadić. Koke kljucnuše i odnesoše svaka svoj komadić u kljunu.

Pijetao je svršio svoj ručak. Poskoči, lupne dva tri puta krilima, zažmuri, pa povika: Kukurijeku!

A zašto kukuriječe pijetao žmureći? To vi ne znate, ali ja ću vam reći. Zato, jer zna svoju pjesmu napamet.

Danas meni, sjutra tebi.

Što je jučer viko
Po dvorištu Ivo?
Ganjao je guske,
I u tom uživo.

A što danas gusak
Tako glasno gače?
Ivici je kljunom
Rasparao hlače.

Žena i kokoš.

Bila jedna žena, pa imala kokoš. Ta je kokoš nosila svaki dan po jedno jaje. Ali žena nije bila tim zadovoljna. Željela je, da joj kokoš snese po dva jajeta na dan. Počne je zato vrlo mnogo hraniti ječmom. Kokoš se ugoji odveć i prestane sasvim nositi jaja.

Neznalice, ljenivice.

Zašto patka, koka, guska,
Pa i druga perad mnoga,
Zašto ide usred zime
I po snijegu bosonoga?

Jer ne znaju šiti, plesti
Neznalice, ljenivice,
A da znaju, oplele bi
Bar za zimu čarapice.

Dva psa.

Neki seljak ode u voćnjak, da nabere voća, pa povede sa sobom i svoja dva psa, koji se nigda jedan od drugoga ni od njega nijesu rastajali. On se popne na voćku, ali mu se nesrećom omakne noga te se on otisne dalje tako, da mu obje noge zapadnu u račvaste grane, i on ostane onako viseći glavom dolje.

Seljak se mučio, da se izbavi, i vikao je u pomoć. Ali uzalud, jer nigdje nikoga nablizu nije bilo. I psi se uznemiriše, a jedan kao poplašen otrči kući i stane urlati. Oni se kod kuće sjete, da to znači nekakvo zlo, te odmah iziđu i pođu za psom. Čas veselo lajući, čas tužno urličući trčao je pas pred njima, dok ih ne dovede u voćnjak, te oni kukavnoga onog čovjeka spasu.

Imam jagnje.

Imam jagnje maleno,
Runo mu je svileno,
Povazdan se igram s njim
Kao s drugom iskrenim.

Svježe trave nakosim,
Pa je njemu donosim.
Iznesem je na dlanu
Mome milom bekanu.

Kad se tako najeo,
On poskoči veseo,
Zvonce zvoni cin, cin, cin,
Ja u igri hajd za njim.

Umiljato jagnje ti,
Tko te ne će voljeti!

Vjerna krava.

Neki siromah držao je svoju kravu dobro i postupao s njom lijepo. Ali dođe nevolja, te bude primoran, da je proda. Nju je sad kupio neki bogat čovjek.

Tu je krava imala još bolju hranu nego kod prvoga gospodara. Ali ona nije htjela jesti, nego je neprestano žalostila se i rikala. Kadgođ je potjeraju u polje, ona je staromu gospodaru trčala i jedva su je mogli da vrate. Za kratko vrijeme ona tako omršavi, da je na njoj ostala samo koža i kosti. A nije prestajala rikati. Već su svi u kući mislili, da će skapati.

Najposlije se ražalilo bogatom gospodaru, dozove siromaha i pokloni mu negdašnju njegovu kravu. Siromah se veoma obradovao, ali i krava. Odmah je prestala da riče. Počela je da se popravlja i za kratko vrijeme ozdravi i dobro se ugoji.

Roda.

Navrh krova roda sjedi,
Daleko prek' šume gledi.
„Oj ti rodo navrh krova,
Što za šumom vidiš nova?"
— „Eno vidim mamu staru
U dućanu na pazaru,
Gdje igračke izabira
Kod trgovca Vladimira:
Za Bogdana konja vrana
I za Đuru malu uru,
A za Micu početnicu
S djecom igre da ne vodi,
Nego da u školu hodi."

Razmjena.

Kupao se bogat trgovac, te upao u dubinu i počeo se daviti. To opazi čovjek siromašak, skoči u vodu i izvadi trgovca.

Trgovac namisli da obdari čovjeka, što ga je izvadio iz vode, pa ga pozove kući i dade mu velik komad zlata.

Uzeo čovjek zlato i pošao kući. Ali pred njega iziđe konjušar, koji je gonio konje.

„Pomozi Bog, brate," reče konjušar čovjeku. „Otkud ideš?"

„Iz grada, od bogata trgovca," odgovori čovjek siromašak i ispripovjedi sve, što se dogodilo.

„Šta ti je dao trgovac?" upita konjušar.

„Velik komad zlata," odgovori čovjek.

„De, da ga razmijenimo. Daj meni zlato, a ti uzmi najboljega konja," reče konjušar.

Uzeo čovjek siromašak najboljega konja, i ostavio zlato, pa otišao.

Ide taj čovjek, ide, a pred njega iziđe kravar, te goni krave.

„Pomozi Bog, čovječe,“ reče kravar. „Otkud ideš?“

Čovjek siromašak ispripovjedi sve, a kravar mu onda reče: „Pa kad je tako, de da i to razmijenimo. Daj meni konja, a ti uzmi najbolju kravu.“

Uzeo čovjek najbolju kravu, ostavio konja, pa otišao.

Ide taj čovjek, ide, a pred njega iziđe svinjar, te goni svinje.

I on ga zapita kao i pređašnji, otkud ide, pa kad čovjek sve ispripovjedi, reče mu: „Nu de, da i to razmijenimo. Daj meni kravu, a ti uzmi najbolju svinju.“

Čovjek siromašak pristade, uzme najbolju svinju, ostavi kravu, pa ode.

Ide tako, ide, a pred njega iziđe ovčar, pa ga zapita, otkud ide. I njemu čovjek siromašak sve ispripovjedi. Napokon reče ovčar: „Pa de, da i to razmijenimo. Daj meni svinju, a ti uzmi najbolju ovcu.“

Uzeo čovjek siromašak najbolju ovcu, ostavio svinju, pa otišao.

Ide čovjek, ide, a pred njega iziđe iglar, te je nosio igle, da ih proda. I njemu je čovjek siromašak, kad ga je zapitao, otkud ide, ispripovjedio sve, što se dogodilo.

Onda reče iglar: „Znaš, čovječe, šta. De, da i to razmijenimo. Daj meni ovcu, a ti uzmi najbolju iglu.“

Čovjek siromašak pristade i na to, uzme najbolju iglu, ostavi ovcu, pa ode.

Dođe do kuće, pa stade preko plota prelaziti i izgubi iglu.

Istrči žena mu iz kuće i reče: „Gdje si bio dosad, čovječe?“

„Bio sam u gradu kod bogata trgovca.“

„A po što si bio kod njega?“

„Izvadio sam ga iz vode, pa mi je dao velik komad zlata.“

„A gdje ti je zlato?“

„Dao sam za konja.“

„A gdje ti je konj?“

„Dao sam za kravu.“

„A gdje ti je krava?“

„Dao sam za svinju.“

„A gdje ti je svinja?“

„Dao sam za ovcu.“

„A gdje ti je ovca?“

„Dao sam za iglu.“

„A gdje ti je igla?“

„Izgubih je pred kućom.“

„Hvala Bogu, kad se ti nijesi izgubio,“ reče žena i uvede čovjeka u kuću.

Lisica i patka.

Patka plovi po vodi,
Lisica je gledi,
Podulže je ćutala,
Al' to ništ' ne vrijedi.

Tad joj reče ljubazno:
„Hodi, patko, amo;
Sita sam, pa vesela,
Hajd' da s'poigramo.“

Patka veli sa vode:
„„Prođi me se, prođi,
Al' kad ti je do igranja,
A ti k meni dođi.““

„Ne znam, draga, plivati,"
Veli lija bolno,
„Kad bih znala plivati,
Došla b' dragovoljno."

„To mi nije ni mati,
Pa ni otac znao." —
A patka se nasmija:
„„E, baš mi je žao.""

Miš, ptica i kobasica.

Jednom su se udružili miš, ptica i kobasica, pa su živjeli u istoj kući lijepo i u miru. Ptica bi svaki dan odletjela u šumu i donijela drva. Miš je donosio vodu, ložio vatru i postavljao sto, a kobasica je kuhala jelo.

Jednoga se dana ova ptica u šumi srete s drugom pticom, i stane joj pričati, kako lijepo živi u društvu s mišem i kobasicom. No druga joj ptica reče: „Ti si luda, kad radiš najteže poslove, a ono drugo dvoje kod kuće miruje i uživa. Kad miš naloži vatru i donese vode, ode u svoju sobicu, pa se odmara, dok ga ne zovnu, da postavi sto. Kobasica ostane kod lonca i nadgleda, da se jelo skuha, a kad bude vrijeme da se jede, ona se provuče jedan ili dva puta kroz jelo, i ono je odmah posoljeno, zamašćeno i gotovo."

Kad ptica dođe kući i stovari svoj teret, sjednu sve troje za sto, i pošto se naručaju i malo sprođu, legnu da spavaju. Sjutradan ne htjede podbunjena ptica da ide po drva, jer da je dosta dugo bila sluga i njihova budala, pa da sada treba da se promijeni red u kući.

I ma koliko da su miš i kobasica molili pticu, da ostane po starom, ipak ona ne htjede da pristane. Morali su stoga da vuku kocku, pa da se vidi, tko će šta da radi. Tako kocka pade na kobasicu, da nosi drva, miš da bude kuhar, a ptica da nosi vodu.

Pa što se dogodilo? Kobasica pođe po drva, ptica naloži vatru, a miš pristavi lonac. I sve je bilo gotovo, samo su čekali, da se kobasica vrati i da donese drva za sjutradan.

Ali je kobasica ostala tako dugo, da ovo dvoje nijesu slutili na dobro, te ptica odleti, da vidi, šta je s kobasicom. I nedaleko od njihove kuće ugleda ona jednoga psa na putu, koji je našao bio sirotu kobasicu, napao je i počeo da jede. Ptica se žalila protivu psa zbog toga očevidnog razbojništva, ali to nije pomoglo.

Tužna ptičica ponese sad sama drva iz šume. Došavši kući ispriča mišu, šta je vidjela i čula. Oboje su bili veoma ožalošćeni, ali se dogovoriše, da će činiti sve, što mogu, samo da ostanu zajedno. Stoga je ptica postavila sto, a miš je gotovio jelo. Miš je htio kao ono kobasica da uđe u lonac i da se provuče jedan dva puta kroz jelo, te da ga tako osoli i zamasti, ali tek što je došao do polovice, morao je da zastane u vrelom jelu, pa tu ostavi i svoju kožu i svoj život.

Međutim je ptica otišla bila po drva u šumu. Kad se vratila i htjela da ruča, nije bilo kuhara. Zaprepašćena ptica razbaca sad drva po kući i poče da zove i da traži kuhara, ali nije mogla nikako da ga nađe. Već je pomišljala, da je došla mačka, pa da ga je pojela. Ali eto jada još većega. Vatra zahvati ona drva, što ih je ptica u zabuni razbacala bila po kući, te proiziđe čitav požar. Ptičica se požuri, da donese vode, ali joj vedro upadne u bunar, a s njim i ona sama, te tako se sirotica udavi.

Pčelica.

Leti pčela malena
Oko cvijeća šarena.
Niti staje, niti sjeda,
Dok ne skupi dosta meda.

Tko joj reče, Bože moj,
Da ostavi mili roj?
Tko je uči, gdje će stati,
Gdje će meda nasisati?

Bog je uči, zato zna,
Gdje je bašča šarena,
U kom cvijetu ima slasti,
Gdje će proći, gdje će pasti.

Golub i pčela.

Dođe golub na potok, da se napije vode. Pijući padne u vodu i stane se boriti, da se ne utopi. To opazi golub, pa brzo otkine listak s drveta i pusti ga u vodu. Pčelica se popne na listak. Kad joj se osušiše krioca, odleti vesela u šumu.

Drugi dan dođe golub u šumu. Tu ga opazi lovac i stane na nj nišaniti. To opazi pčelica, pa kao munja pade lovcu na ruku. Zadrhta ruka lovcu, puška pade, a golub odleti.

Rugala se pužu.

Rugala se rugalica,
Neka mala djevojčica:
Puzi, puzi, pužu, mužu,
Puzi, puzi, mužu, pužu,
Ded pokasaj kasomice,
Ded potrči trkimice,
Pa zagrabi zagrabice,
Ded pokroči, pa poskoči,
Ded požuri, pa pojuri. —
Ako ne ćeš, pa baš ne ćeš,
A ti pruži roge van,
Da ti kuću ne prodam.

Tko je bio kriv?

Neki je dječak pasao volove na ledini pokraj jednoga lijepog vrta. Neprestano je hodio za njima, gledao im lijepe velike rogove, slušao, kako jasno kucaju zvonca o vratu im, i kako im šušte kitnasti repovi, kojima su muhe tjerali sa sebe. Volio je gledati ih, kad jedu; rosna trava čisto im je puckala pod zubima u širokim ustima.

Najedamput pogleda dječak na voćke u vrtu. Lijepo ih je bilo vidjeti. S jednoga drveta smiješile su se na njega crvene trešnje. Nije se dugo ni premišljao. Moji volovi, pomisli u sebi, naći će i sami svoju pašu. Pope se na drvo i počne slatko jesti trešanja.

Kad volovi opaziše, da im nema čuvara, prikradoše se polako u vrt i pogaziše usjeve. Od svega im se kupus najbolje sviđao. Počeše ga jesti sa slašću, baš kao i dječak trešnje.

Kad je dječak opazio, da volovi gospodare po vrtu, skoči s trešnje, pa potegne toljagom za njima. Vijao je i tukao ih, dok nijesu trčeći tamo amo po vrtu načinili još mnogo više štete.

Sve je to gledao dječakov otac iza jednoga grma. Duže već nije mogao toga da trpi, te vikne: „Ej, sinko! Šta to radiš? Zašto tučeš kukavne volove? Pravo mi reci: Tko je kriv: volovi ili ti?“

Slavuj.

Lijepo pjeva slavujak
U zelenoj šumici,
Na tananoj grančici.
Otud idu tri lovca,
Da strijeljaju slavuja.
On se njima molio:

Nemojte me strijeljati,
Ja ću vama pjevati
U zelenoj baščici,
Na rumenoj ružici.
Uhvatiše tri lovca
I odniješe slavuja,
Metnuše ga u dvore,
Da ih pjesmom veseli.
Ne će slavuj da pjeva,
Nego hoće da jada.
Odniješe ga tri lovca,
I pustiše u luge.
Stade slavuj pjevati:
Teško drugu bez druga
I slavuju bez luga.

Sadio luk.

Posadio Petar Domišljan luk ujutru. Uveče ga opet iščupao i ponio kući, jer se bojao, da mu ga ne pokradu.

Kad su ga ljudi, koji su to gledati, zapitali, zašto to radi, odgovori on: „Dosta mu je da danju raste; što tko ima, neka i čuva. Što je moje, neka je kod mene.“

Ptičje pjesme.

Blago nama pticama
Na zelenim granama,
Sve, što nama treba,
Dobivamo s neba.
Još nam stoji na volju
Prelijetati po polju.
I po miloj gori
Pjesma nam se ori.

A kad sunce zalazi,
Svaka granu nalazi,
Te prespava prijatno
I urani radosno,
Pa u zoru plavu
Skočimo na travu.
Zbog dovoljstva toga
Mi slavimo Boga.

Cvorak.

Šumar Stanko imao je čvorka u kavezu. Čvorak taj znao je nekoliko riječi govoriti, što ga je šumar Stanko naučio bio.

Ivan, sin šumareva susjeda Marka, često je dolazio šumaru, da čuje, kako čvorak govori.

Kad je opet jednom Ivan došao šumaru, nije ga našao u sobi, jer je izišao bio u vrt. Tu prigodu upotrijebi Ivan, popne se na stolicu, dohvati kavez, otvori ga i uzme čvorka, pa ga turi u džep.

Šumar Stanko opazio je, da je Ivan ušao u njegovu sobu. On htjede maloga dječaka obradovati, pa se vrati iz vrta. Čim stupi u sobu, poviče: „Gdje si, čvorče!“

I gle čuda, čvorak iz džepa progovori: „Evo me!“

Ivan se ljuto osramoti i stane plakati. Šumar izvadi čvorka iz njegova džepa, pa ga metne u kavez, a Ivanu ozbiljno rekne: „Sinko, da si me molio, ja bih ti čvorka poklonio; ali kad si ga htio potajno uzeti, ne dam ti ga! Idi odavle i zapamti, što ti velim: Sramota je krasti!“

Tko radi, taj ima.

Grlica je proso jela,
K njoj dolazi druga grle:
„Daj mi, grle, jedno zrno!“

„Ne dam, grle, ni jednoga,
Bješe brati, a ne spati;
Ja sam brala, nijesam spala,
Po gori se ne igrala,
U grm glave ne verala.“

Tko ne radi, neka i ne jede.

Mati je zvala sina: „Hajde, sinko, da plijevimo vrt!“ Ali joj sinak odgovara: „Ne mogu, boli me trbuh.“

Za koji čas eto majke s družinom iz vrta. „Gotovi smo,“ reče majka; „hajde da užinamo kisela mlijeka!“

Svi posjedaše oko stola i dobiše žlice, da jedu. A sin upita majku: „Gdje je moja žlica?“ Ona mu odgovori: „Tebe sinko, boli trbuh, pa ne bi valjalo, da jedeš kiselo mlijeko.“

Vjetar.

Ja sam vjetar, dižem prah;
Zar vas nije, djeco, strah?!
Sad sam dijete ko i vi,
Pa ćarlijam kojegdi;
Sad sam vihar, momče 'holo,
Igram kolo naokolo;
Sad vam cičim kao guja,
Sad sam vjetrić, sad oluja;
Zatvorite prozor, vrata,
Da vas vjetar ne zamlata.
Ja sam vjetar, dižem prah;
Zar vas nije, djeco, strah?!

Mudra vrana.

Dvije vrane namjere se na bocu, u kojoj je bilo vode. Bile su veoma žedne, pa su htjele da se napiju. No boca bijaše ozgo u vratu tako tijesna, da ne mogoše ni vrh od kljuna svoga pokvasiti. Polete zato sa svom snagom na bocu, ne bi li je prevalile ili razbile. No sva im muka bijaše uzalud, pa stoga jedna vrana odleti.

Ona vrana, što ostade, počne sada razmišljati, šta bi sve još mogla učiniti, da dođe do vode, pa da se napije. I dosjeti se. Nedaleko od boce bijaše sitnih kamečaka. Te kamečke stane ona kupiti i jedan za drugim bacati u vodu. Tako se voda u boci dizala sve to više, i zamalo je vrana mogla piti, te se napila do mile volje.

Naopaka ljubav.

Sestra Jeca
I brat Neca
Dobili su zeca.

Za rep vuče Neca,
A za uši Jeca,
Otimaju zeca.

Sestra Jeca
I brat Neca
Baš su luda djeca.

Vuci tamo,
Vuci amo
Od pakosti.

Zeca vole jako,
Ali tako,
Da je zecu naopako.

A zec dreči,
Oči beči,
Pucaju mu kosti.

Teško njemu,
Prisjest će mu
Od ljubavi take
Lude, naopake.

Tko je najbolje uradio?

Mali Radoslav imao je tri brata. Svi su bili dobra djeca. Jedamput iziđe Radosav s braćom u polje. Pored polja tekla je velika i duboka voda. Djeca se približe obali i stanu se igrati. Najedamput se Radosav omakne s obale, padne u vodu i počne se daviti.

Jedan brat otrča, da javi kući, drugi stade kukati i vikati ljude u pomoć, a treći pritrča vodi, skide sa sebe pojas, dobaci mu kraj od pojasa, pa viknu i drugoga brata, te izvukoše Radosava iz vode.

Tko je od ove trojice uradio najbolje?

Siromah zečak.

Zečak hoda po gori,
Sam u sebi govori:
„Mili Bože i dragi,
Što me ljudi ganjaju,
Kad im ništa ne činim;
Što li me se ne prođu?
Nit im plota pretirem,
Nit kupusa satirem;
Travica mi hranica,
A šumica kućica,
A lokvica vodica:
Ne dadu mi živjeti,
Ne znam, što ću činiti.“
Progovara lisica:
„Žalosna ti majčica!
Ljudma draga čorbica
Na zečijoj vodici.“

Nevaljalci.

Pjetlić reče kokici: „Došlo je vrijeme, kad orasi zru. Hajdemo u orahovu šumu, pa da ih se siti najedemo, dok ih nije pokupila vjeverica.“

„Ali što će na to reći patka, koja je blizu one šume, te na nju pazi?“ odgovori kokica.

„Nije te brige!“ reče opet pjetlić. „Lako ćemo se od patke obraniti.“

Kokica na to pristade, te oni odoše u šumu, i budući da je bio divan dan, ostaše tamo, sve dok ne dođe veče.

Kokica ne htjede da se pješke vrate, i pjetlić je morao da napravi kolica. Kokica se posadi u njih i reče pjetliću: „E sad se upregni, pa me vuci!“

„No lijepa mi posla,“ reče pjetlić. „Radije idem pješke, nego da se upregnem. Još bih htio da budem kočijaš; ali sam da vučem kola, to nikako ne ću.“

Dok su se oni tako svađali, dogega patka i reče: „Lupeži jedni, tko vas je zvao, da dođete u moju orahovu šumu? Čekajte samo, to ćete mi skupo platiti!“

I patka rašćepi kljun, te jurnu na pjetlića. Ali pjetlić nije bio lijen, pa i on žestoko navali na patku i stane je kljunom i pandžama tako žestoko čupati, da je morala moliti za milost, te je pristala i na to, da nju upregnu u kolica.

Sada sjede pjetlić na kola i poče da kočijaši, a kola stanu juriti. „Patko, trči, što brže možeš!“ rekoše joj pjetlić i kokica.

Tako su putovali dugo. I kad je već bila tamna noć, dođoše do jedne krčme. Nijesu htjeli da noću dalje putuju, a i patka je već bila podbila noge, te se preturala čas na jednu, čas na drugu stranu. Zato svrnuše u krčmu, da u njoj prenoće.

Krčmar se isrpva mnogo izgovarao, da mu je krčma već prepuna gostiju, a osim toga nije mu se činilo, da su to kakva čestita gospoda. No pjetlić ga je stao uvjeravati, da će dobiti jaje, koje je kokica putem snijela, a osim toga da može zadržati patku, koja nosi svakoga dana po jedno jaje. Najposlije pristade krčmar na to, da putnici prenoće u njegovoj krčmi. Tada oni narediše, da im se donese večera, pa se krasno provedoše.

Sjutradan rano, kad je svitalo, i kad su još svi po kući spavali, probudi pjetlić kokicu, te zajedno po-

jedoše ono jaje, što su ga bili obećali krčmaru, a ljuske pobacaše na ognjište. Patka, koja je voljela da spava pod vedrim nebom, te je stoga bila ostala u dvorištu, probudi se i nađe jedan potok, pa otplovi njime, i sada je išlo mnogo brže, nego kad je vukla kolica.

Poslije nekoga vremena ustade krčmar iz postelje, umi se, pa ode u kuhinju, da zapali lulu. Kad opazi ljuske od jajeta razbacane po ognjištu, posumnja, nijesu li ih razbacali gosti, što su noćas kasno došli bili. I kad je otišao, da ih potraži, vidi, da su otišli. Brzo poleti za njima u potjeru. Jedva ih stigne i uhvati, te ih donese kući i zatvori u svoj kokošinjak.

Što je s njima dalje bilo, o tom ne govori priča. Po svoj prilici, da su kod krčmara ostali neko vrijeme u ropstvu, a onda ih je valjada osudio na smrt nožem i sa svojom družinom pojeo.

U gori.

Zora mlada na istoku plavi,
Ja u gori na zelenoj travi.
Lahorići u lice me ljube,
Ko golubi kad se grle, ljube.
A kad ptice zapoje u gaju,
Ko da poju anđeli u raju.
Pjevajte mi ptice i slavuji,
Neka cijela čarna gora huji!
Pjevajte mi kroz zeleno granje,
Rado slušam vaše ja pjevanje.

Mačak i pijetao.

Bila jedna žena, pa imala u šumi kuću i u kući pijetla i mačka. Umrije žena, a ostanu mačak i pijetao. Oni su bili sami i voljeli su se kao braća.

Jednoga dana pođe mačak u šumu, da traži štogod za ručak, a pijetlu reče: „Ne izlazi iz kuće, dok ja ne dođem. Mogla bi doći lija, pa te odnijeti.“ Pijetao reče, da ne će izlaziti, a mačak ode u šumu.

Čim mačak ode, dođe lija i stane pod prozor, pa počne govoriti:

Pjetliću, pjetliću,
Crveni fesiću,
Zeleni repiću,
Donijela ti teta
Pšenice bjelice.
Odi, pojedi.

Prevari se pijetao, izleti na prozor, a lija njega za vrat, cap, carap, pa povuci u šumu.

Stane pijetao kukati:

Maco, braco,
Lija mene davi,
Odi me izbavi.

Čuje to mačak iz šume, pa potrči, potrči, stigne lisicu, stane je grepsti po očima, otme pjetlića i dovede kući.

Drugi dan pođe opet mačak u šumu, da traži štogod za ručak, a pijetlu reče: „Čuvaj se i ne izlazi iz kuće, dok ja ne dođem. Mogla bi doći lija, pa te odnijeti. Danas bih te jedva čuo, jer idem na kraj šume.“ Pijetao reče, da ne će izlaziti, a mačak ode u šumu.

Čim mačak ode, dođe lija i stane pod prozor, pa počne govoriti:

Pjetliću, pjetliću,
Crveni fesiću,
Zeleni repiću,
Donijela ti teta
Pšenice bjelice.
Odi, pojedi.

Ne htjede pijetao izići, a lija se sakri za kuću, pa opet poče govoriti:

Pjetliću, pjetliću,
Crveni fesiću,
Zeleni repiću,
Donijela ti teta
Pšenice bjelice.
Odi, pojedi.

Ne može pijetao da miruje, nego na prozor izviruje, da vidi, gdje to lija govori. Kad to opazi lija, ona njega za vrat, cap, carap, pa povuci u šumu. Zaludu je sad pjetlić dozivao mačka:

Maco, braco,
Lija mene davi,
Odi me izbavi.

Mačak je bio daleko, pa ga nije čuo.

Tri ptičice.

Tri ptičice goru preletjele.
Svaka nosi u kljunu znamenje:
Jedna nosi bjelice pšenice,
Druga nosi vinove lozice,
Treća nosi zdravlja i veselja.
Koja nosi bjelice pšenice,
Daj je, Bože, u to polje naše,
Ne bi l' nama pšenica rodila.
Koja nosi vinove lozice,
Daj je, Bože, u to brdo naše,
Ne bi l' nama vinograd rodio.
Koja nosi zdravlje i veselje,
Daj je, Bože, u to selo naše,
Ne bi l' zdravo i veselo bilo.

Medvjed, vuk i čovjek.

Medvjed tumarajući šumom sam samcat srete vuka i počnu se razgovarati. Medvjed reče: „Ja sam najjači na svijetu.“ No vuk mu podrugljivo odgovori: „Varaš se, moj brajko, čovjek je najjači!“ — „Pa hajde da vidimo,“ reče medvjed i upute se nekoj stazi, kojom je narod prolazio.

Tom stazom eto ti djeteta, koje je išlo u školu, a medvjed mišljaše, da je čovjek, pa ga htjede napasti, ali ga vuk odvrati s riječima: „To još nije, nego će tek biti čovjek.“

Ali eto starca, koji je od starosti jedva hodio, pa se upirao palicom. Medvjed upita vuka: „Je li to čovjek?“ — „Nije ni to,“ reče vuk; „taj je bio čovjek, ali sad nije.“

Za nekoliko časaka pomoli se konjanik jedan oboružan od pete do glave. Vuk odmah reče medvjedu: „To je čovjek!“ — Kad konjanik stigne do mjesta, gdje je medvjed stajao u zasjedi, napadne ga medvjed. Konjanik se srčano branio puškom, ali puščana zrna ne mogahu umiriti medvjeda. Onda konjanik izvadi sablju i njome udari nekoliko puta medvjeda, da je od bolova odmah klonuo i pao.

Iznemogli i isprebijani medvjed s teškom mukom dovuče se do vuka, komu reče: „Imao si pravo; čovjek je najjači na svijetu! Dok su gromovi iz njegove ruke na me pucali, i Bože pomozi; malo me pecnu, pa ništa. Ali kad povadi onaj svijetli jezik i njime me zače mlatiti, onda mi sile klonuše; jer kud me god njime liznu, ondje mi meso odmah otpade! — Životinja, ma i najjača bila, nema snage, da se s čovjekom jača.“ — To reče i poginu.

Šuma.

Ja znam jedno lijepo selo,
U njemu je sve veselo.
Ima kuća starih, novih,
Zelene se svi krovovi.
Po stazama cvijeće svuda,
Staza uska, pa krivuda;
Ozgo, ozdo cijela strana
Zelenilom patosana*)
Tu stanuju duše silne
Pojuć' pjesme preumilne,
Sve skakuću, sve se šale
Pjevajući tvorca slave.
Znaš li, tko su te dušice?
To su, to su hitre ptice,
Hitri lovci tuda love;
To se selo šuma zove.

Lažljivac.

Čuvalo jedno dijete ovce, pa se učini kao da vidi vuka, te stade vikati: „Pomagajte, evo vuka!"

Dotrčaše ljudi i vidješe, da to nije istina. Tako je to dijete radilo više puta.

Jednom vuk zaista dođe. Dijete povika: „Ovamo, ovamo brže, evo vuka!"

Ljudi pomisliše, da dijete opet laže kao i prije, pa ne htjedoše doći.

Kad vidje vuk, da se nema čega bojati, pokolje sve ovce.

* Patosan = popođen, polavanjen.

Pjesma o vuku.

(Pjeva se, kad se ubije vuk, pa se prosi.)

Domaćine od kuće,
Ima l' koga kod kuće?
Evo vuka pred kućom!
Podajte mu jajce,
Da ne davi janjce,
Podajte mu sočice,
Da ne davi ovčice,
Podajte mu slanice,
Da ne davi kravice,
Podajte mu hljepca,
Da ne davi ždrijepca,
Podajte mu slanine,
Neka bježi s planine,
Grdnu ranu dobio,
Pa ne može da nosi,
Već on mora da prosi.

Tri medvjeda.

Jedna djevojčica otišla od kuće u šumu. Tu zabludi i stade iskati puta kući; ali ga ne nađe, nego stigne u šumi do neke kućice. Vrata su bila otvorena; ona zaviri u kućicu, pa opazi, da u njoj nema nigdje nikoga i uniđe unutra.

U toj su kućici živjela tri medvjeda. Jedan je bio veliki medvjed; drugi je bio medvjedica, a treći je bio mali medvjed ili medvječe. Nijednoga medvjeda nije bilo kod kuće. Otišli su, da se šeću po šumi.

U kućici su bile dvije sobe: jedna jestvionica, a druga spavaonica. Djevojčica je unišla u jestvionicu i opazila na stolu tri tanjira s juhom. Prvi tanjur, vrlo velik, bio je velikoga medvjeda. Drugi, malo manji

tanjir, bio medvjedičin, a treći, plavkasti tanjirić, bio je maloga medvjeda. Kraj svakoga tanjira ležala je kašika:*) velika, mala i još manja.

Djevojčica uzme onu najveću kašiku i okusi malo iz najvećega tanjira. Zatim uzme manju kašiku, pa okusi malko iz srednjega tanjira. Napokon uzme najmanju kašiku, pa okusi malo iz plavkastoga tanjirića. I juha iz toga tanjira pričini joj se najbolja.

Djevojčica htjede da sjedne i opazi kod stola tri stolice: veliku za velikoga medvjeda, drugu malo manju za medvjedicu, i treću maljušnu s plavkastim jastučićem za maloga medvjeda. Ona se popne najprije na veliku stolicu, ali upadne. Poslije toga sjedne na srednju, ali ni na njoj nije bilo dobro. Napokon sjedne na maljušnu stolicu, pa se nasmjehne; tako joj je bilo lijepo. Ona uzme sada plavkasti tanjirić na koljena i stane jesti. Pojede svu juhu, pa onda se stane ljuljati na stolici. Stolica se prelomi, a djevojčica padne na pod. Onda ustane, podigne stolicu i ode u drugu sobu. Tu su bila tri kreveta: jedan veliki za velikoga medvjeda, drugi osrednji za medvjedicu, i treći maljušan za maloga medvjeda. Djevojčica legne u veliki; bilo joj je odveć prostrano. Zatim legne u srednji; bilo joj je odveć visoko. Napokon legne u maljušni, a on upravo za nju, te ona zaspi.

Medvjedi došli kući gladni i htjeli da ručaju. Veliki medvjed uze svoj tanjir, pogleda ga i zamumlja strašnim glasom: „Tko je jeo iz moga tanjira?“ — Medvjedica pogledi u svoj tanjir i zamumlja, ali ne baš tako jako: „Tko je jeo iz moga tanjira?“ — A mali medvjed opazivši svoj prazni tanjurić zaciči sitnim glasom: „Tko je jeo iz moga tanjira i pojeo sve?“

Veliki medvjed pogledi zatim na svoju stolicu, pa zamumlja strašnim glasom: „Tko je sjedio na mojoj stolici i maknuo je s mjesta?“ — Medvjedica pogledi također na svoju stolicu i zamumlja, ali ne tako jako: „Tko je sjedio na mojoj stolici i maknuo je s mjesta?“ — Mali medvjed pogledi na svoju slomljenu stolicu i zaciči sitnim glasom: „Tko je sjedio na mojoj stolici, pa je slomio?“

* Kašika = žlica.

Medvjedi su unišli i u drugu sobu. — „Tko je ležao na mojem krevetu i pognječio ga?“ zamumlja veliki medvjed strašnim glasom. — „Tko je ležao na mojem krevetu i pognječio ga?“ zamumlja medvjedica, ali ne tako jako. A mali medvjed metne klupčicu, popne se u svoj krevet i zaciči: „Tko je ležao u mojem krevetu?“ Najednom opazi djevojčicu, pa zavrišti kao da ga režu: „Evo je! Drži je, drži!“

I on htjede da je ugrize. Djevojčica otvori oči, opazi medvjeda i poleti k prozoru. Prozor je bio otvoren, a ona skoči kroza nj i pobježe. Medvjedi potrče za njom, ali je ne stigoše.

Dobar đak.

Ja u školu idem i dobar sam đak,
Tko od škole bježi, deran je opak.
Učitelja slušam, pa već mnogo znam,
Lijepo čitam, pišem, dobro računam.
I drugova imam dobrih kao ja,
Svaki nešto lijepo ispričati zna.
I pjevati umijem lijepe pjesme još,
Ni u samoj igri nijesam junak loš.
Učitelj me voli, jer sam dobar đak.
Tko od škole bježi, deran je opak.

TISAK IGN. GRANITZA U ZAGREBU.